

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју представља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:

чланци	
О меничној способности лица осуђених на робију или заточење од Драгића Н. Солдатовића судије Касационог суда у пенз. — Београд.	55
Злоупотреба електричне енергије с обзиром на стари и нови кривични закон од Драгослава М. Јовановића адвоката — Београд.	58
Ивршење пресуда по закону о радњама од Ник. М. Гајића члана Управе града Београда — Београд.	61
Критика теорије институције од Др. Борислава Т. Благојевића адвокатског приправника — Ваљево.	67
СУДСКА ПРАКСА	
Из праксе Апелационог суда у Новом Саду — петнајест одлука од Бранка Јевремовића судије Апелационог суда — Нови Сад.	82
Предајом покретне ствари врши	
се пренос својине исте само онда, ако није друкче уговорено од Јовице Б. Мијушковића, судије Ср. суда за град Београд.	91
По меничним споровима, чија је обавеза претворена у грађанску, рок за улагање позива је 15 дана, а не 8 дана од Јована Д. Смиљанића, секретара Касационог суда.	92
Кад суд одбије предлог тужиоца да се донесе пресуда због пропуштања рока остављеног за одговор на тужбу, онда се не може упуштати у оцену тужбеног захтева и доказа поднетих у тужби од Јована Д. Смиљанића, секретара Касационог суда.	93
Новац, позајмљен у циљу коцке и изгубљен у коцки, не може се судским путем тражити натраг од Јована Д. Смиљанића, секретара Касационог суда.	94
И ако је забрана на покретност дужникову удејствована у току критичног рока из § 11. од III. Стечајног Закона, различно право повериоачево остаје и после	

Уредништво Бранича налази се у Дечанској 13/II. Рукописи се не враћају. Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означењем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич износи 120.— дина. За адвокате изван територије Београдске адвокатске коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња претплата износи 60.— дина. Поједини број 10.— дина.

отварања стечаја над дужником имовином, ако је забрана захтевана пре поменутог рока од *Тих. М. Ивановића*, секретара Касационог суда. 96

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Записник IX седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 21. јануара 1937. год. у 18 часова у Београду. 98

Записник X седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 3. фебруара 1937. год. у Београду 99

ПЕНЗИОНИ ФОНД АДВОКАТСКИХ КОМОРА

Повив на скупштину 101

ПРИКАЗИ

Др. Видан О. Благојевић адвокат: *Le droit yougoslave et la stérilisation*, од *J. M. Péritch-a* 102

Задругарство и задружна изградња станова од *Др. Богољуба Јовановића* 103

Правни живот 104

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА ... 104

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА 106

НОВЕ КЊИГЕ 106

Драгић Н. Солдаповић, судија Касационог суда у пенз. — Београд.

О МЕНИЧНОЈ СПОСОБНОСТИ ЛИЦА ОСУЂЕНИХ НА РОБИЈУ ИЛИ ЗАТОЧЕЊЕ

Кад се говори о меничној способности, као што је познато, ње може бити двојаке: активне, у погледу задобијања меничних права и пасивне, у погледу меничних обавеза. Ми ћемо овде говорити само о пасивној меничној способности лица осуђених на робију или заточење, за време док је издржавају. Изложићемо да ли су ова лица могла по старом Меничном закону, пуноважно меницу потписивати и да ли је могу потписивати по данашњем или не могу?

Очевидно свако лице није способно да се може менично обавезати, да може меницу пуноважно потписивати.

И по старом Трговачком законнику, у коме се налази менични закон, и по новом Меничном закону усвојено је ово правило: менично се може обавезати само оно лице, које се може и уговором обавезати по одредбама Грађанског или Трговачког законика. Тај принцип изрично је предвиђен у § 97. новог Меничног закона, у Трговачком законнику изводи се из § 76. и осталих прописа, који с њиме стоје у вези.¹

Дакле, у погледу опште пасивне меничне способности не постоји разлика између старог и новог Меничног закона. Али у старом закону предвиђена је специјална менична неспособност извесних лица, а у новом закону је то изостављено, те је у томе велика разлика између њих.

У § 77. Трговачког закона (старог меничног) забрањује се потписивање меница сељацима, који се ратарским послом занимају, простим војницима и свима нижег чина од потпоручника гарнизонске војске и удатим женама, ако немају прописано мужевљево одобрење.

У новом Меничном закону ова специјална менична неспособност наведених лица није усвојена, већ остаје само општа, т. ј. оно лице, које није способно да прави уговоре по Грађанском или Трговачком законнику, оно у исто време није способно и да се на меници обавезе, јер у ствари и то претставља један уговор. У ова лица опште меничне неспособности долазе она која су потпуно или ограничено лишена пословне способности по §§ 533 и 920. Грађ. зак.²

¹) *Андра Ђорђевић*, Менично право, стр. 80.

²) *Др. Драг. Јанковић*, Коментар Меничног Закона, стр. 123.

Али и поред специјалне меничне неспособности лица набројаних у § 77. Трг. зак. постојала је у старом Меничном закону и неспособност лица осуђених на робију или заточење, докле ова лица исту издржавају. Ова се неспособност изводила из наређења § 17. Крив. зак. (старог) и чл. 154. Зак. о старатељству, где јој није било место, јер кад је законодавац нашао, да и овим лицима треба забранити менично обвезивање, онда је и њих требао предвидети у § 77. где је и остала лица навео.

Тај § 17. старог Крив. зак. гласи: „Осуђени на робију или заточење могу такође тестаментом за своје имање наређивати, но друкчије не могу њиме управљати ни располагати, нити с ким уговор правити, док су на робији или заточењу. Само кад суд нађе за нужно поставити робијашу или заточенику старатеља за његово имање, запитаће и њега кога би он хтео за старатеља.”

А чл. 154. Зак. о старатељству гласи: „По прописима овог закона старатељски ће судија према § 17. Казненог закона по званичној дужности поставити старатеља деци и над имањем оних, који су на робију или заточење осуђени.”

Према ова два прописа лица осуђена на робију или заточење, док су на издржавању казне нису могла правити уговоре о својој имовини, па следствено нису се могла ни менично обвезивати. У томе смислу судска је пракса била пречишћена и стална, а и сва три главна коментариста нашег Трговачког односно Меничног закона: пок. Андра³ Ђорђевић³, Ђорђе Ђ. Несторовић⁴ и Милош Туцаковић⁵ потпуно се слажу, наводећи да је овим лицима забрањено да се могу менично обвезивати, јер су изравнати са малолетницима и као таквим поставља се старатељ имања. И овог специјалног ограничења меничне неспособности из старог Меничног закона нема у новом Мен. закону. Ни у данашњем Кривичном законику, ни у Кривичном поступку, па ни у Судском ванпарничном поступку од 24. јула 1934. год. у који је унет и Зак. о старатељству, нема никаквих ограничења у погледу потписивања меница лица осуђених на робију или заточење, те зато од дана ступања на снагу новог Меничног закона (19. децембра 1929. г.) слободно је потписивати менице и овим лицима, и по њима се пуноважно обвезивати, као што је слободно и сељацима, војницима простим редовима и нижим чиновима, а биће и удатим женама, ако се усвоји Грађански законик онакав какав јеј предложен у Народној скупштини на одобрење поднет.

Најпотпунији коментариста данашњег Меничног закона, г. Др. Тома Павловић, судија Касационог суда у Новом Саду, изводећи разлику између данашњег и старог нашег Меничног закона⁶, случајно је изоставио да наведе, да је укинута и ово ограничење меничне способности осуђених лица на робију или заточење, што би могло да се уврсти под тачку четврту његовог набројавања. Свакако је то учинио зато, што ово ограничење није

³) Ђорђевић, Менично право, стр. 86.

⁴) Несторовић, Менично право, стр. 39.

⁵) Туцаковић, Менично право, стр. 37.

⁶) Павловић, Основи меничног права и коментар, стр. 119.

било изриком у Меничном закону предвиђено, већ се изводило из других закона, те му је испало из вида.

И нема оправданих и јаких разлога да се овим лицима одузима менична способност, јер она је и по старом Меничном закону била привремена и трајала само за време, док су ова лица била на издржању осуде. И пре и после издржане осуде, таква су лица могла имати право пуноважног потписивања, па и после помиловања од даљег издржавања казне. Хоће ли ко ова лица примити за меничне дужнике зависи од имовног стања таквих лица и од кредита, који она уживају у грађанству, а и све кривице, због којих је дошла њихова осуда, нису једнаке, нарочито, ако су осуђени за политичке кривице.

Као што је познато, осуђена лица на робију и заточење могу правити тестаменте и њима располагати са својом имовином, разуме се, такви тестаменти вредеће у колико не штете њихове повериоце из тога времена било из кривичне пресуде или и друге, ако их буду имали. Па и меничне обвезе осуђених лица, ако су учињене на штету њихових поверилаца тога времена могу се такође побијати по § 303. а Грађ. зак. и по Закону о побијању правних дела изван стечаја од 22. јануара 1931. год.

Питању о потписивању меница осуђених лица на робију или заточење слично је и питање о стварању правних дела у опште, па и о потписивању меница напосе дужника, који су под стечајем, а за време док још стечај траје. По § 3. нашег данашњег Стецишног закона допуштено је стецишном дужнику у осталом савим оправдано, да може стварати сва правна дела у стечају, па и потписивати пуноважно менице. Отварањем стечаја одузима се стечајном дужнику слободно располагање само са оном имовином, што је пописана и у стечајну масу унета. Само у погледу те имовине правна дела стечајног дужника тако закључена су без икаквог дејства. Дакле сва правна дела, па и потписивање меница, што их стечајни дужник изврши после отварања стечаја, вреде без икаквих ограничења, ако се не тичу имовине стечајне масе, јер се повериоци по тим делима не могу наплаћивати из масене имовине.⁷ Нама је познат један спор у коме су судови осудили једног дужника за дуг по меници, коју је овај потписао после отварања стечаја и докле је стецишно поступање трајало.⁸

Напоследку да наведемо и једно задужење учињено у једном бе оградском новчаном заводу, што је дало и ближег повода овоме напису. Једно лице задужило се са 50.000 дин. у том заводу по меници. По споразуму са управом завода ставило је одмах интабулацију на своју непокретну имовину за обезбеду меничне суме. Према решењу судском о одобреној интабулацији обвезало се, да ће свака три месеца меницу мењати дајући отплату и интерес по правилима завода и да ће интабулација остати до исплате последње суме, односно последње менице. У току отплаћивања ове менице исто лице буде осуђено на робију и буде спроведено

⁷) Др. А. Верона и Др. С. Зуља, Стечајни Закон, стр. 17.

⁸) Одлука II. Већа Касационог Суда од 10. јануара 1934. г. Рев. бр. 64/34. одштампана у „Привредном прегледу“ бр. 33. од 5. августа 1934. г.

на издржавање осуде. Кад је дошао рок промени менице, осуђе-ни је потписану меницу послао из казненог завода, и она му је у заводу примљена, јер се сматра као интабулисана, пошто је изјаву о интабулацији дао, када се његовој способности за такво обвезивање, није могла апсолутно никаква замерка наћи.

И овај истинит пример такође утврђује да не треба да постоји ограничење меничне неспособности лица осуђених на робију или заточење.

Драгослав М. Јовановић, адвокат — Београд.

Злоупотреба електричне енергије с обзиром на стари и нови кривични закон

Употреба електричне енергије и историја законодавства о њеној злоупотреби скоријег је времена. У нашем казненом закону који је уведен у живот законом од 29. марта 1860. год. за Књажевство Србију, бесправна потрошња туђе електричне енергије није квалификована као кривично дело, па следствено није била предвиђена ни казна за исту. Појмљиво и разумљиво. У оно доба, у Књажевини Србији, није било никаквих електричних постројења ма у ком виду.

Тек доцније, са развитком технике у овоме правцу, почело се са електрификацијом вароши и села у Краљевини Србији. Овај развитак донео је и нове инкриминисане радње у злоупотреби електричне енергије и нову врсту кривичних дела. Но по оном општем правном принципу: да кривично дело као и казна морају имати свој извор у закону — *nullum crimen, nulla poena sine lege*, судови нису могли кажњавати виновнике у злоупотреби електричне енергије. Општа правила кривичног закона нису могла бити примењена јер у оно доба није било пречишћено питање како се у казненоправном смислу има сматрати електрична енергија.

Услед учесталих случајева у злоупотреби електричне енергије јавно мњење захтевало је измену и допуну казненог законика од 1860. године. Тако казнени законик трпи прво измену и допуну 13. маја 1902. године па после 17. децембра 1910. године и стварају се §§ 221. б. и 253. а. Каз. зак. Њима се и одвођење туђе електричне енергије означава као инкриминисана радња, и иста се, с обзиром на начин одвођења, квалификује или као крађа (§ 221. б. к. з.) или као превара (§ 253. а. к. з.).

Као крађу одвођење туђе електричне енергије законодавац је сматрао онда, ако се она одводи из туђег притежања у намери прибављања противправне имовинске користи. А из туђег притежања узета је онда, ако се одвођење извршило не на оним местима и оним путем како то редовно бива. Тако, као крађа одвође-

ње туђе електричне енергије сматрала би се, кад неко са главног стуба електричног постројења одводи електричну енергију везивањем за своја електрична постројења без одобрења власника електричне енергије.

Као превару законодавац је сматрао оно одвођење туђе енергије, кад неко, на варљив начин, у намери другог да оштети, а себи да користи одводи електричну енергију која му је од власника електричне енергије по уговору или пристанку била дата на руковање или потрошак, редовним путем и начином, само би руковалац односно потрошач прикрио праву потрошњу померањем бројног механизма бројила у назад. Тако, као превара одвођење туђе електричне енергије сматрала би се онда, кад би неко електричну енергију присвојио после пролаза кроз бројило-струјомер, и то би присвајање било прикривено враћањем бројног механизма бројила у назад.

Дефинишући одвођење туђе електричне енергије и као превару и као крађу, законодавац је у нашем старом кривичном закону прећутно извео и питање о природи електричне енергије. Јер, чим је нашао да се одвођење туђе електричне енергије може квалификовати као кривично дело крађе, он је електричну енергију у казненоправном смислу сматрао као покретну ствар.¹

Нови Кривични закон од 27. јануара 1929. године за Краљевину Југославију није предвидео специјалне одредбе, које би говориле о одвођењу туђе електричне енергије у циљу прибављања противправне имовинске користи како је то учинио казнени закон² за Књажевство Србију доцније за Краљевину Србију. Законодавац новог кривичног закона сматрао је да су ове одредбе излишне, јер је у науци и модерном законодавству пречишћено питање о природи електричне енергије. Она се сматра као покретна ствар те се са њом у кривичном праву има поступати као са покретном ствари. То се види из § 14.1 тач. 6. Крив. зак., који каже: „Покретна је ствар и електрична енергија”.

Законском дефиницијом, да је покретна ствар и електрична енергија учињено је, да је престала потреба да се у новом кривичном закону говори о злоупотреби електричне енергије, а из те дефиниције изводи се правилан и логичан закључак: да се злоупотребом електричне енергије може извршити и крађа и превара.

И по новом Кривичном закону квалификација кривичног дела зависила би од начина на који се злоупотреба електричне енергије у циљу прибављања противправне имовинске користи врши. Ако би то одвођење било извршено нередовним путем и начином, без пристанка власника електричне енергије, онда би у таквом случају имали чисту крађу. Ако би, пак, одвођење било вршеноредовним путем и начином, са знањем власника електричне енергије, у циљу потрошње, па би права утрoшена количина, која се показује после пролаза кроз бројило, била прикривена, а власнику се представљањем и изопачавањем показивала мања потрошња, онда би у таквом случају имали чисту превару.

Између старог и новог кривичног закона једина разлика у томе је што је нови кривични закон злоупотребу електричне енер-

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

www.e

тије подвео под општа правила преваре и крађе и тиме злоупотребу електричне енергије у погледу квалификација, врсте казне и главне казне изједначио са преваром односно крађом, док је стари кривични закон сматрао да је злоупотреба електричне енергије у погледу главне казне блажије кривично дело од просте крађе односно од обичне преваре.

Што се тиче примене старог и новог кривичног закона може се рећи ово. С обзиром на то да је стари кривични закон у одредбама §§ 221. б. и 253. а. предвидео начин одвођења туђе електричне енергије у циљу прибављања противправне имовинске користи судови су га увек правилно примењивали. А пошто нови кривични закон нема ових специјалних одредаба судови у већини случајева погрешно квалификују инкриминисане радње у злоупотреби електричне енергије. Без обзира на који је начин одвођење туђе електричне енергије извршено они готово увек налазе да у таквој инкриминисаној радњи стоји кривично дело крађе. Тако смо имали случај да су и Државно тужиоштво и Окружни суд и Апелациони суд инкриминисали радњу: „што су руком враћали бројни механизам и тако смањивали по вољи показивање бројила“ означили као кривично дело крађе предвиђено и кажњиво по § 314. каз. зак. Овакво схватање суда сасвим је погрешно. Означена инкриминисана радња не садржи у себи обележја крађе већ обележја преваре. Да би се злоупотреба електричне енергије квалификовала као кривично дело крађе потребно је да таква инкриминисана радња садржи у себи и битни елемент за квалификацију кривичног дела крађе, а то је: да је одузимање електричне енергије узето из туђег притежања. А кад је извршиоцу инкриминисане радње електрична енергија по уговору и пристанку електричне енергије дата на слободно руковање и утрошак, и кад је он своје инсталације по пристанку власника електричне енергије спојио са главном одводном мрежом власника електричне енергије, уз обавезу да путем бројила покаже стварну потрошњу, онда се електрична енергија налази у његовом притежању. А то, што он на претстављени начин није хтео да покаже стварну потрошњу, већ је исту враћањем бројног механизма бројила уназад прикрио и показао да је мање потрошио него што је уствари, не може се квалификовати као кривично дело крађе већ као кривично дело преваре. У осталом то је и *ratio legis*.

Мора се напоменути да је и по новом и по старом кривичном закону било мало оних који су одговарали за злоупотребу туђе електричне енергије. Не због тога што није било оних који су злоупотребљавали електричну енергију у циљу прибављања противправне имовинске користи, већ због тога, што су власници електричне енергије, па били они приватне или самоуправне установе створили једну другу праксу код оваквих инкриминисаних случајева. Наиме, они су са потрошачима електричне енергије склапали уговоре, по којима се потрошач унапред обавезује на извесну казну и накнаду за бесправно утрошену електричну енергију. И кад се појави какав случај бесправне потрошње електр. енергије,

власници електричне енергије, ради ефикасније примене тарифе за обрачун електричне енергије, на коју се потрошач уговором обавезао, кидају спој електричне енергије са потрошачевим инсталацијама, презентирајући му обрачун, и до наплате не дају нови спој за потрошњу електричне енергије. Ако потрошач исплати, ликвидира је целокупан спор ван суда, ако не исплати, по тарифи подноси се кривична пријава надлежном суду. По нашем мишљењу оваква аранжман био је могућ по старом Кривичном закону јер се гоњење за оваква кривична дела предузимало по предлогу оштећеног док јеј то по новом Кривичном закону немогуће. Гоњење ових кривичних дела предузима се по службеној дужности по новом Кривичном закону и свако лице које са зна за овакво кривично дело дужно је да о томе извести државног тужиоца, у противном одговара по § 141. кр. закона. Према томе и власници електричне енергије који са потрошачима према изложеном начину праве обрачун ван суда а о томе не извештавају Државно тужиоштво, одговарају за кривично дело прикривања предвиђено и кажњиво по § 141. крив. закона.

Ник. М. Гајић, члан Управе града Београда — Београд.

ИЗВРШЕЊЕ ПРЕСУДА ПО ЗАКОНУ О РАДЊАМА

Опште је познато правило, да се ни једна одлука, пресуда, решење и т. д. било судске било које друге административне власти, не може и несме извршити док не постане извршном, изузев случајева када то закон изрично допушта. Ти случајеви, у колико се односе на казнене пресуде код полицијских власти за иступна дела по старом Каз. законнику, побројани су у §§ 15. и 16. полиц. уредбе, и они се односе на дела противу реда и безбедности. То су дакле изузетци од правила за кривичноправне пресуде.

За грађанско-правне пресуде важи исто правило, а наиме да се увек има сачекати да пресуда или решење постане извршно, па тек да се онда извршење спроводи.

Чиновник дакле, који би извршио пресуду или решење које није извршним постало, а није случај кад то закон допушта, поред дисциплинске одговорности, одговарао би и по Кривичном закону § 392. Крив. зак.

По Закону о радњама није учињен никакав изузетак од правила, да се једна пресуда не може извршити, док извршном не постане, јер § 415. Зак. о радњама, наређује да ће правремено уложене жалбе противу казnenих пресуда, одлука и решења имати свагда **одгодну моћ**. То је дакле правило без изузетка.

Поред управног поступања које обухвата издавање овлашћења или дозвола за рад, и остало, чисто управно пословање, — имамо дакле, и казнено поступање, које обухвата гоњење и каж-

њавање бесправног рада, и прекорачење обима рада, као и разних других прекршаја прописа по Закону о радњама.

Према § 408. Зак. о рад. за управно поступање примењиваће се, поред наређења која предвиђа овај закон, и одредба закона о општем управном поступку од 9. нов. 1930. год. Према § 119. овог закона, изјављена жалба задржава извршење по правилу, али је већ у 2. ставу учињен изузетак који гласи: „изузетно власт може без обзира на жалбу извршити одлуку, ако је то неопходно потребно у јавном интересу, или би одуговлачење с извршењем донело некој странци штету, која се не би дала поправити. У последњем случају власт може тражити примерно обезбеђење од странке у чијем се интересу спроводи извршење, и овим условити извршење.“

Дакле, ово што смо навели, у колико се односи на изузетно извршење пресуда и без обзира на жалбу, тиче се — као што рекосмо — само управног поступања, је р је тач. 1. и 2. § 1. Закона о општем упр. поступку, примена прописа овог Закона забрањена у казненом поступању. Истина, у тач. 19. под 6 § 428. Закона о радњама прописано је следеће: „У колико у овом Закону нема посебних наређења за провађање казног поступка због кривица по овом Закону, примењиваће се прописи који су важили до поступања овог Закона на снагу. Ако овај Закон, или поменути посебни прописи нису довољни, примењиваће се за казнено поступање сходно одредбама Закона о општем управном поступку од 9. марта 1930. год.“ Како је Закон о радњама добио обавезну снагу 1932 год. то он, као каснији, по опште познатом начелу, дерогира ранији закон који би, и у колико би био супротан његовим одредбама, те би тако и одредбе тач. 6. § 428. Зак. о радњама, које смо напред цитирали, дерогирале одредбе тач. 1. и 2. § 1. Закона о општем упр. пост., па се тако, у колико Законом о радњама није друкчије наређено, одредбе Закона о општем управ. поступку, имају примењивати и на казнено поступање, у колико прописи ранијих закона не би били довољни. Међутим, у томе и јесте цела ствар, што је овим законом (о радњама) друкчије наређено, јер је у § 415. истог закона изрично речено да ће улагање жалби противу казних пресуда, одлука и решења, имати свагда одгодну моћ.

Према овоме јасно је дакле, да се ни једна пресуда, одлука и решење донето у казненом поступку по Закону о радњама не сме извршити док извршном не постане.

У пракси се међутим појавило питање, да ли се једном пресудом по Закону о радњама, поред казне новчане или затвором, због обављања радње без овлашћења или дозволе, има наредити окривљенику да му се рад забрањује, и да ли би та забрана могла и смела да се спроведе не само одмах по изрицању, већ чак и онда, када та пресуда буде постала и извршном.

Министарство Трг. и индустрије расписом бр. 42834, наиме, саопштило је поред осталих оправданих замерки због спорости рада, и следеће:

„1. Примећено је да неке опште упр. власти не забрањују

ефективно сваки наставак бесправног рада, у случајевима где је неко лице кажњено немајући овлашћење односно дозволу, а то с тога, што је оно поднело жалбу. Овакав поступак је неправилан, јер жалба има одложну снагу за забрану рада, који је, и без обзира на пресуду, самим законом забрањен. Према томе, ако такво лице настави рад, и поред забране, треба стално кажњавати у смислу тач. 2. § 398. Зак. о радњама. Само у случајевима прекорачења обима рада, где је нешто спорно, могло би бити правилно одлагање забране рада због подношења жалбе, као и у случајевима где се рад обавља на основу овлашћења или дозвола а пресудом се такав рад забрањује и овлашћење односно дозвола поништава или одузима.”

Ова и оваква интерпретација прописа Закона о радњама, намеће сама по себи размишљање о томе, да ли би забрана рада онаква какву је предњи распис замишља, — јер ми, под ефективном забраном рада, подразумевамо забрану рада силом власти, — била могућа, најпре због недостатка законског овлашћења у том погледу, јер то закон о радњама нигде не предвиђа и не наређује, а по том и због саме природе (појединих радња и рада. Радно право наиме не даје тачну ни коначну дефиницију радње и рада, нити је то, с обзиром на привредну динамику могуће.*) Јер радње могу бити предмет неке делатности као што је прерада добара, трговина са истима, саобраћај итд. а има их које чак ни то нису, него су на пример предмет неке чинидбе (услуге) као и оне у облику најма, код којих у већини случајева нема ни локала, а нити каквог прибора или алата у опште, те се, и кад би се, по сили законског овлашћења имала ова физичка или ефективна забрана провести, то технички не би било могуће.

Нема никакве сумње у то, да су констатације М. Т. И. у другом делу напред поменутог његовог расписа тачне, а наиме, да окривљени у међувремену од пријаве због бесправног рада па до извршности пресуде којом су кажњени због тог бесправног рада, несметано и даље раде, и тиме наносе штете оним лицима, која су испунила све услове пре него што су са радом отпочели, тиме, што им бесправно конкуришу у послу, често пута и без икакве, или недовољне спреме. Зна се и то, да у већини случајева жалбе имају за циљ, да одложе извршност, а/слетствено и само извршење пресуде, те се у тим случајевима штете јавни интереси, јер радно право по својој природи спада у јавна права — будући лица која бесправно раде, обично немају ни прописне спреме, или погодног локала, или немају каквих других услова који се по Закону о радњама траже, поред тога, што нису платила прописне таксе чиме су и фискус оштетила, — али извршити једну пресуду, која још није извршеном постала, забраном рада, или поновним изрицањем казне, само на основи тога, што је таква радња самим законом забрањена, — немогућно је по нашем мишљењу јер зато недостају законска овлашћења као што већ рекосмо.

*) *Никешкић*, Коментар Закона о радњама. I

У четвртном делу петог поглавља Закона о радњама, а у § 398. прописано је:

Новчаном казном од 50 до 6000 динара да се казни:

1) Ко обавља радњу без овлашћења или дозволе, или ко прекорачи обим рада законом одређен;

2) Ко настави обављати радњу кад му је то забрањено.

Према § 175. З. о. р. 1) „Право на обављање радње може се одузети само у случајевима по овом, и у другим законима изричито предвиђеним.

2) Ако се накнадно утврди да је ималац неке радње добио овлашћење или дозволу на основи неисправних докумената, надлежна виша јопшта управна власт поништиће издато овлашћење или дозволу и забранити даљи рад.”

Према тач. 5. § 395. Зак. о радњама, предвиђено је за иступе противу наређења овога закона, поред осталих још и казна: „одузимање права на обављање радње до годину дана или за увек”, а § 400. З. о. р. прописује у којим случајевима има уследити то одузимање права на рад до годину дана или за увек.

Дакле, тач. 2. § 398. Закона о радњама односи се само на ове случајеве из §§ 395. тач. 5., и 400. Зак. о радњама, а наиме да ће се казнити казном од 50 до 6000 дин. оно лице које настави обављање радње кад му је то забрањено. Забрана треба да је изречена пресудом. При свем том, ни у једном од напред побројаних случајева, а нити у ком другом пропису Закона о радњама, није изрично наређено, да ће се и у којим случајевима провести и ефективна забрана рада и на који начин, нити се то уопште, из ма којих прописа овог Закона да извести и закључити. Све дакле, догле, док у закону не буде било овлашћења за ово ефективно забрањивање рада, оно се ни вршити не може. Зашто законодавац то није наредио, не можемо се сада у то упуштати, јер би нас то далеко одвело, а то мислимо да није ни потребно. Главно је, да је за свакога јасно, да то законодавац није наредио, нити је мислио да то нареди, чиме је очевидно претпоставио штету, која би се појавила као последица тога наређења, штети која се трпи, односно која се проузрокује неправним радом.

Сувишна је дакле, и непотребна она клаузула у пресудама појединих власти, која поред осталог гласи: „и да му се даљи рад забрани“, у оним случајевима, када се неко лице кажњава због тога, што је обављало неку радњу без овлашћења или дозволе, а сувишна је због тога, што је то и самим законом забрањено, а и због тога, што — као што смо напред рекли — ни санкција у том погледу бити не може.

Као што се из предњег излагања да видети, ефективна забрана рада, не може се провести, ни код оних случајева, где су нека лица кажњена због тога, што су обављала радње без овлашћења или дозволе, па пресуда још није извршеном постала, а ни у оним случајевима кад је пресуда постала извршеном. Ово се не може провести чак ни у оним случајевима, кад је некое пресудом одузето право на рад било привремено, било за увек, и било да је и та, и таква пресуда извршена, или да није. Све што остаје надлежној власти, то је сукцесивно кажњавање са

повећањем казне за сваки понован случај било у новцу било затвором, или обојим већ према природи самог дела и величини штете, која се проузрокује дотичним бесправним радом или радњом.

Ни у ком случају, међутим, не може се приметити поступак и казна изрицати за дело, због кога је окривљени већ кажњен, све докле, док пресуда не постане извршна, јер све докле још увек постоји само једно дело — једно продужно дело, ма колико дуго то трајало, односно ма колико да протече времена од момента кад је дело извршено па до извршности пресуде којом је извршилац тога дела кажњен. Свако друго поступање било би противно начелима кривичног права, и оном опште познатом правилу „non bis in idem“.

Да ли би требало увести законом и ефективну тј. стварну забрану појединих радња и радова, и на који начин, то остављамо надлежним факторима на оцену, али уосталом и досадањи прописи Закона о радњама, по нашем мишљењу довољни су, ако би се ефикасно примењивали, да се бесправан рад у великој сузбије, ако и не сасвим онемогући. Тако § 405. став 1. Закона о радњама наређује:

„Због иступа имају се по правилу изрећи новчане казне. *Код теже одговорности, или ако су новчане казне биле већ чешће изречене кривац се може казнити и казном затвора до месец дана*“.

Према ставу 3. § 399. Зак. о радњама за тамо побројана дела, може се, поред новчане казне односно казне по ставу 2 (овог параграфа) која се односи на заплелу робе односно узорака — изрећи још и казна затвора до три месеца, а према § 395. Зак. о радњама кад се изричу пресуде, којима се одузима право на обављање радње до годину дана или за увек по тач. 5. поминутог параграфа, може се исти иступ, као и онај из тач. 3. и 4. изрећи и новчана казна или затвор или обоје.

Казне су дакле, прилично осетне, и кад би се оне стриктно примењивале, не би имало разлога да се помишља на евентуално поштравање истих, па још и увођењем стварне забране рада.

Сем тога, на деликте којим се вређају субјективни прописи Закона о радњама; на она дакле дела, по којима се деликвенти кажњавају зато, што су са радом или радњом отпочели без овлашћења или дозволе, — отпада једва до 10% од укупног броја кривичних дела по Закону о радњама. Сви остали деликти, односе се на прекорачења обима рада; на прикривање неовлашћеног рада, и разног пропуштања (непријава пресељења радње, продавнице или пословнице, или бироа; непријава оснивања продавнице или пословнице; неистицање фирме итд.).

С обзиром дакле, на многоструку радња и рада, чијем обиму, као што смо рекли, није могуће одредити границе, — а нити, што се догађа врло често, — тако лако, и тако брзо утврдити, да није по среди обављање рада без овлашћења или дозволе, или прекорачење обима рада, јер према § 4. став. 1. Зак. о радњама на подручју Краљевине Југославије дозвољено је свакоме обављање радње, ко испуњава услове прописане овим Законом, те једно исто лице може обављати истовремено више

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

врста радња ако испуњава све Законске услове за сваку од њих. Законодавац се је свакако, уздржао од прописа за ефективну забрану рада. Претпостављамо да једно лице има овлашћење или дозволу за једну радњу, па је поред ове радње, коју упражњава, почело да обавља и још неку другу радњу. И у том случају може да се појави спорно питање, да ли постоји прекорачење обима рада, или обављање радње без овлашћења или дозволе.

Ма да је у § 1. Закона о радњама побројано, које су радње изузете од Закона о радњама, ипак се у пракси појављују случајеви који нису обухваћени поменутим зак. прописом, и који су посве спорни. Па онда имамо прописа § 446. Зак. о радњама који допуштају вођење радња и на основи стечених права, по Законима који су важили до дана када је Закон о радњама ступио на снагу. Све су те околности као што напред рекосмо, можда утицале на Законодавца, да се уздржи од тога, да пропише и ефективну — стварну — забрану рада поред осуде на казну затвором или у новцу.

Да би се поступак по Закону о радњама убрзао, те да би се осетило ефикасније дејство овога, потребно је, по нашем мишљењу, поштрити надзор над радом и радњама, у погледу сузбијања бесправног рада уопште, и употпуњавати тужбе и пријаве тако, да ове буду јасне и прецизне, као и да буду поткрепљене доказима. Овај надзор нарочито треба да буде појачан од стране Удружења трговаца и занатлија, која су удружења позвата да у смислу тач. 12. § 362. Зак. о радњама дају мишљења, податке, извештаје и предлоге и по својој сопственој иницијативи по привредним питањима која се тичу њихове струке. На тај начин, општој управној власти би било у многим олакшано, поступак би се брже спровео и осуда изрекла. Кад је дело доказано, онда нису потребна накнадна дослеђења и томе слично, те и осуда постаје извршном брже, а слетствено и брже је и њено извршење. Врло су чести случајеви да се подносе пријаве од удружења и других органа, којима се просто каже, да Н. Н. обавља тај и тај рад, или ту и ту радњу без овлашћења и дозволе, на томе и томе месту, и ништа више. Нити се ту каже на који начин дотични радњу обавља, нити чиме се то доказује (сведоци на пример) те кад надлежна власт добије такву пријаву и предузме истрагу, ова често пута бива осујећена јер окривљени обично успева да затури трагове кажњивог дела. Удружење пак, и његови органи, не спадају у ред оних органа чије се пријаве односно реферати имају сматрати као довољан доказ о постојању дела и кривичне одговорности окривљеног, нити Закон о радњама и поступци који се примењују у вези са њим, уопште допуштају, изузев случаја кад то чине јавни органи који су на своју дужност заклети.

Као што видимо нису законски недостатци или њихова недовољна строгост последица развијања бесправног рада, већ процесуалне радње у току извиђања које треба употпунити и убрзати да би резултат био бољи.

Законске одредбе само треба у толико допуњавати у колико се то односи на одређеније облике појединих радња, што се може

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

учинити и уредбама и правилницима. Битна је разлика између прекорачења обима рада одређеног законом, како то предвиђа тач 1. § 398. Зак. о радњама, и оних прекорачења која предвиђају трговачки обичаји, јер се у ставу 1. § 140. з.о.р. поред осталог каже и то, да ће по питањима односно тога, са којим предметима (робом) могу трговци појединих струка да тргују, бити меродавни трговачки обичаји. У случају сумње одлучује по саслушању коморе општа управна власт првог степена. По нашем мишљењу друго је нешто прекорачити обим рада одређен законом а друго опет прекорачити обим рада одређен трговачким обичајима. Ова два појма се искључују, они нису и не могу бити идентични.

У § 136. Зак. о радњама речено је ово исто и за занатске и друге радње, а на име, да ако у погледу обима права не достижу законска наређења, узима се у обзир постојећи обичај. Према томе, ово што је у §§ 136. и 140. Зак. о радњама речено, важило би — по нашем мишљењу само ван казненог поступања, кад има да се расправи какво питање приликом издавања овлашћења или дозвола за рад, и кад се појави спорно питање у погледу обима рада, па треба извршити разграничење између појединих радња. За ова разграничења обима рада, и сва упуства у погледу правилне примене наређења Зак. о радњама надлежно је Министарство трговине и индустрије. Тек онда, када поменуто Министарство по саслушању надлежних комора, а на основу § 460. Зак. о радњама буде извршило разграничење између појединих радња у спорним случајевима, и кад се о томе изда уредба, правило или упуство, — може бити речи о казнама због прекршаја тих до тада спорних одредаба.

Др. Борислав Т. Благојевић, адвокатски приправник — Ваљево.

КРИТИКА ТЕОРИЈЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Сваки период времена који је, што је зависило од развијености друштвених односа односнога доба, заузимао већу или мању етапу у општој историји и развоју човечанства, имао је и има своје посебно друштвено уређење, посебна друштвена схватања и своје посебне друштвене теорије и системе. Период у коме се ми налазимо, а чији се почетак обично обележава Француском револуцијом, не разликује се у томе погледу од оних који су му предходили. Промене које су настале у друштвеним односима крајем осамнаестог и почетком деветнаестог века, нова схватања која су истакнута током и после Француске револуције, схватања која су се тицала појединаца, групе, друштва, државе, човечанства и њиховог међусобног односа, данас су толико јасна да су она опште призната¹⁾ разуме се са извесним већим или ма-

¹⁾ В. ближе о овоме наше радове: *Уговори по пристанку — формуларни уговори*, Београд, 1934; *Le rapport entre le principe de l'autonomie de la volonté et le principe de la liberté conventionnelle*, у *Revue générale du droit*, de la

њим задоцнењем, тако да је све то, изазвало и нове теорије и системе у друштвеним наукама, па према томе и у правним. У Француској хиљаду осам стотина осамдесета година претставља, приближно, значајан датум у историји развита правних наука.²⁾ Скоро у исто време пада у Немачкој израда Грађанског законика, која је дала повода појави нових теориских концепција. Отуда професор François Gény³⁾ с правом закључује: Пажљив и непристрасан посматрач мора приметити да је се у току последњих двадесет пет година⁴⁾ догодила значајна промена у погледу општег посматрања правних ствари, као и да се почетком двадесетог века афирмирала па чак и узела маха нова метода обраде права, метода која је у велико била припремљена и опајана већ при крају прошлога века. — У томе низу нових правних теорија или чак и система,⁵⁾ који су се створили у току последњих педесет година и који се још и данас стварају, теорија институције заузима видно место, нарочито с обзиром на све већу раширеност у последње време. Отуда је, мислимо, поред њеног критичког приказа у нашој литератури од стране проф. Господина Др. Ђорђа Тасића,⁶⁾ од интереса да се изложи још које гледиште.⁷⁾

У обради питања која долазе у област правне науке могу се разликовати три методе.⁸⁾ По једној методи задатак се правне науке има да сведе на тумачење посебних и појединих правних прописа (под којима ми подразумевамо како законе и њихове деривативе, тако и друге правне прописе — на пр. обичај) у циљу истраживања њиховог правога циља који је изражен у вољи законодавчевој. Потребно је с једне стране утврдити смисао и домашај појединих прописа, а с друге стране мотиве и дух, открити, дакле, намеру законодавчеву и тиме омогућити подвођење сваког конкретног случаја, који би се у пракси показао, под те прописе. То би била метода егзегезе, т. ј. метода буквалне, појединачне и априорне обраде правних прописа, метода која се

législation et de la jurisprudence 1935; „Клаузула конкуренције код уговора о раду, у Браничу за март 1934.

²⁾ В: François Gény: *Science et technique en droit privé positif*, t. I, Paris, 1934; Julien Bonpescase: *La pensée juridique française depuis 1804 jusqu' à temps présent*, t. I-II, Paris, 1932, као и приказ ове књиге од стране проф. г. Др. Ђорђа Тасића у Архиву за правне и друштвене науке за октобар и децембар 1933.

³⁾ *Science et technique en droit privé positif*, t. I, Paris, 1914, p. 25.

⁴⁾ ово је писано 1914 године.

⁵⁾ Јер изван број присталица теорије институције, као на пример проф. Renard у делу *Théorie de l' Institution*, Paris, 1930, и посебно у делу *L' Institution, fondement d' une rénovation de l' ordre social*, Paris, 1933, покушава да овој теорији да нашири значај, значај једног система.

⁶⁾ В. Архив за правне и друштвене науке за децембар 1934, стр. 473—490.

⁷⁾ Професор Др. Ђорђе Тасић, у своме поменутом чланку, је превео француски израз „Théorie de l' Institution“ са изразом „теорија установе“, но ми мислимо да је потребно, с обзиром да тај израз постаје terminus technicus не само у француској него и у немачкој и италијанској науци, и с обзиром на различито значење које има израз установе код нас, задржати израз „теорија институције“. В. Georges Renard: *Théorie de l' Institution*, Paris, 1930, p. 96. — В. расматрање о тешкоћи термина у нашој тези: *Уговори по пристанку — формулари уговори*, Београд, 1934, стр. 27—28, прим. 1.

⁸⁾ Пошто се, по нашем мишљењу, теорија институције оснива на погрешном или још боље непотпуном разликовању ових метода, и односних грана правне науке, то нам се њихово мало шире излагање намеће као нужно.

www.unibg.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

обично примењује у коментарима већих законика и кодекса.⁹⁾ Она међутим не може да одговори потребама еволуције и трансформације животних односа и правних схватања, јер своди правну науку на чист формализам који у једном даном моменту, због ускости граница свога схватања и домашаја, долази у сукоб са стварним потребама.¹⁰⁾ — По другој методи задатак правне науке састоји се у утврђивању органске везе која постоји између појединих позитивних правних прописа и изналажењу основних, општих, заједничких принципа који ће имати да послуже с једне стране као скелет или устав односне области или целе правне науке, а с друге стране као извори из којих ће се путем дедукције, имати да изводе потребна правна решења за све случајеве који би се у пракси појавили, Правна би се наука, дакле, свела на круг самих позитивних правних прописа (закона, обичаја, евентуално судске праксе), на њихово систематско излагање. Ова метода претставља знатан напредак у односу према првој, али је и она у великој мери формалистичка, јер посматра право као систем који постоји одвојено и самостално од свих других друштвених облика, јер сматра као да је право само довољно за објашњење свих друштвених појава, које се, посредно или непосредно, тичу правне науке. То, међутим, није тачно. Личности и чињенице које долазе у обзир у погледу правног регулисања, које дакле могу да буду предмет правне науке, опште су и заједничке за све друштвене науке и само њихова манифестација у појединим различитим облицима и комбинацијама омогућује и изазива појаву посебних друштвених наука, па према томе и правне. — Отуда се током времена наметнула трећа метода која је узела у обзир појаву овог чињеничног склопа и, схватајући правилно задатак права као и посебно правних прописа, проширила област правне науке ван норми, т. ј. ван позитивно правних прописа, и на однос и сагласност норми са животним односима које те норме треба правно да регулишу, не заборављајући да поведе рачуна о постулатима основних идеја које се буду образовале, под утицајем и у оквиру филозофије времена, у погледу чињеница које су правно релевантне. Ова је трећа метода, не заборављајући питања форме, т. ј. питања позитивно правних норми (које као такве имају за циљ да регулишу животне односе у једној одређеној области у смислу најбољег задовољења општих интереса), на која су се, у главном, сводиле прве две методе, посветила посебну пажњу и проблему стварности, т. ј. проблему саме основе која је од значаја за право, управо која је извор и предмет права. Ова је трећа метода поставила и питање социјалне

⁹⁾ В. ближе Julien Bonnesca: *L' école de l' exégèse en droit civil*, 2 éd., Paris, 1924; Julien Bonnesca: *Problème du droit et science belge du droit civil*, Paris, 1931; François Géný: *Méthodes d' interprétation et sources en droit privé positif*, Paris, 1932, као и један конкретан случај у нашој литератури изнет од стране г. Др. Ђорђа Мирковића, у Архиву за правне и друштвене науке за 1934.

¹⁰⁾ Отуда проф. Henri Vizioz у своме чланку *Observations sur l' étude de la procédure civile*, у *Revue générale du droit, de la législation et de la jurisprudence* за 1927, р. 168, закључује: Ма колико да су одлични, коментари ће остати увек, с гледишта правне науке, дела мање вредности.

вредности правних норми, имајући у виду њихову природу и њихов циљ. Схватајући правилно да у крајњој линији правне норме и право имају да послуже само као средство за остварење извесних политичких и социјалних циљева,¹¹⁾ ова метода није svela задатак правне науке на питање техничких проблема, већ је, уносећи критички дух, изложила испитивању социјалну вредност правних норми и правних институција с обзиром на друштвене потребе односнога времена и с обзиром на идеје односнога друштва.

У данашњој правној науци¹²⁾ ова трећа метода, коју ћемо ми назвати научном или социолошко-филозофском, добија све више терена. Она је, у основи, послужила и при формулисању теорије институције која је потекла, бар тако тврде њене присталице¹³⁾ из критичног посматрања норми и њиховог упоређивања и довођења у везу са стварним приликама у друштву и основним филозофским концепцијама времена израженим у облику идеја водиља друштвенога уређења. Међутим, а изгледа да опасност падања у грешку није мимоишла ни теорију институције, код ове се методе поставља питање разграничења правне науке од, с једне стране социологије права (или правне социологије), а с друге стране од филозофије права (или правне филозофије), као и питање њиховог међусобног утицаја и везе. Отуда се, бар у најосновнијим цртама, повлачење граница намеће као потребно. — Под социологијом права се обично подразумева истраживање социјалне функције права, као и утврђивање узрока генезе и трансформације правнога система у одређеним друштвима и одређеним периодима времена, водећи при томе посебно рачуна о другим манифестацијама друштвенога живота и њиховој узајамној реперкусији са правно-релевантним чињеницама.¹⁴⁾ Под филозофијом права се подразумева истраживање и постављање основних идеја и њиховог одблеска у облику идеалног (или како га неки називају природног) правног система, који има да буде

¹¹⁾ Henri Vizioz: *Observations sur l'étude de la procédure civile*, у *Revue générale du droit, de la législation et de la jurisprudence*, 1927. p. 175.

¹²⁾ Остављајући да доцније обележимо задатак и обим правне науке, па према томе и њено разграничење од других друштвених наука које се баве правно релевантним чињеницама, потребно је да одмах нагласимо да ми под изразом „правна наука“ подразумевамо, у главном, све оно што проф. Gény назива „science et technique“, дакле дајемо му шири значај; управо, због недостатака посебног термина схватамо га у смислу „правна наука у ширем смислу“.

¹³⁾ В. Georges Renard: *Théorie de l'Institution*, Paris, 1930; Hauriou: *La théorie de l'Institution et de la Fondation*, у *Cité moderne et les transformations du droit*, Paris, 1925; J. T. Delos: *La théorie de l'Institutions — La solution réaliste du problème de la personnalité morale et le droit à fondement objectif*, у *Archives de philosophie du droit et de sociologie juridique*, 1931, № 1—2; Desqueyrat: *L'Institution, le droit objectif et la technique juridique*, Paris, 1933.

¹⁴⁾ О овом питању, као и у опште о питању разграничења правне науке, социологије права и филозофије права, в. François Gény: *Science et technique en droit privé positif*, t. I, Paris, 1914; René Hubert: *Science du droit, sociologie juridique et philosophie du droit*, у *Archives de philosophie du droit et de sociologie juridique*, 1931, № 1—2, p. 43—71; Georges Gurvitch: *L'expérience juridique*, у *L'expérience juridique et la philosophie pluraliste du droit*, Paris, 1935; Dr. Ernst Beling: *Die Rechtswissenschaft, ihre Funktion und ihre Grenzen*, у *Recueil d'études sur les sources du droit en l'honneur de François Gény*, t. I, Paris, 1935, p. 147—160.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

циљ друштвеног уређења, па према томе и правних норми, који је чак њихов извор и који изражава њихов смисао, њихову тежњу. Под правном науком, све до потпуне и коначне превласти трећег, научног, социолошко-филозофског метода, подразумевало се излагање позитивног права у било коме облику и форми. Међутим, нова је метода показала погрешност дотадањег схватања, али је она у исти мах показала да је и потпуно деинтересовање с једне стране социологије права за правну науку и филозофију права, а с друге стране филозофије права за социологију права и правну науку не само штетно по правилан развој ових двеју дисциплина него и да онемогућује у опште њихову обраду. Разуме се да се ми овде не можемо задржавати на мери координације социологије права и филозофије права (као главних наука) са другим двома одговарајућим наукама. Ипак да нагласимо да социологија права мора да води рачуна о резултатима правне науке, управо да се бави предметом правне науке у толико у колико јој правна наука има да пружи не само могућност правног обележавања њенога оквира да неби прешла у општу социологију и тиме изгубила посебна својства социологије права, него и да, познавајући позитивне правне прописе, пружи њихову сигурну конкретну критику, водећи рачуна и о основним идејама које су владајуће у односном времену у филозофији права и које служе не само као идеје водиље, као циљ, већ и као чињенични, стварни фактори друштвених односа, па према томе и правних. С друге стране филозофија права која би хтела да постави правне принципе или потпуни правни систем који би имао да служи као идеал (па било да се он назива идеалним или природним), а која не би водила рачуна о материјалу који јој пружа правна наука и социологија права, претстављала би само једну врсту догматског рационализма, априоризма.¹⁵⁾ Водећи рачуна о постојећем позитивном праву (што ће омогућити правна наука), водећи рачуна о фактичком стању у области правно релативних чињеница (што ће омогућити социологија права), филозофија права ће, без икаквог априоризма, моћи да постави опште принципе и идеје, које ће бити одблесак стања које постоји праћено антиципирањем стања које би требало да дође али које се антиципирање оснива на дијалектичком посматрању чињеница које су се збивале у прошлости и које се данас догађају. Што се, пак, тиче правне науке и њеног односа са социологијом права и филозофијом права, данас је скоро једнодушно усвојено мишљење,¹⁶⁾ да се правна наука не може само да задовољи испитивањем правних норми, већ их је потребно било при њиховом доношењу било при њиховој примени, изложити критици, опет и све у области саме правне науке, т. ј. увек под претпоставком да су

¹⁵⁾ О теми појелиних филозофских и социолошких схватања. в. излагања код François Gény: *Science et technique en droit privé positif*, t. II, Paris, 1935, p. 147-160.

¹⁶⁾ извзетак чини нормативна, бечка школа професора Kelsen-а. — В. критику код Georges Gurvitch: *L'expérience juridique*, у *L'expérience juridique et la philosophie pluraliste du droit*, Paris, 1935, p. 82, као и нашу књигу: *Начела приватнога процеснога права*, Београд, 1936.

норме заједно са њиховом садржином, основни предмет правне науке, која ће се с једне стране односити на сагласност норми са стварним потребама друштва, односно са животним односима који су правно релевантни, а с друге стране на сагласност норми са основним идејама или системима постављеним у филозофији права (или једној од филозофија права, ако се стане на гледиште да сваки филозоф ствара своју филозофију и да има толико филозофија права колико има филозофа права, гледиште које је, мислимо, ако не погрешно а оно бар претерано.¹⁷⁾ Из те критике, разуме се, могу, као што се у самој ствари догађа, у циљу што потпунијег прилагођавања позитивних норми фактичном стању или основним идејама, потећи нова схватања у области правне науке, и то како у погледу самих установа тако и у погледу теорија: прво, у главном, као последица нових социолошких појава; друго у главном, као последица нових (или бар поново изнетих, у старој или промењеној интерпретацији) идеја. Ипак, очување границе између правне науке с једне стране и социологије права и филозофије права с друге стране, пошто свака од ових наука има свој домен, и ако је та граница врло флуидна и слична, као што је рекао Renan, преливању боја перја у голувијем врату,¹⁸⁾ остаје битан а самим тим и најтежи проблем правне науке. Грешке у овом погледу су врло лаке, чак врло честе¹⁹⁾ и то било да долазе у погледу социологије права било у погледу филозофије права, а теорија институције долази као последица једне од таквих грешака, која је, истина, доста лакша од оних ранијих, али коју ипак треба исправити.

Теорија институције сматра да поред појединаца и државе (односне које друге опште јавноправне организације која би имала у једном даном моменту да претставља највиши и најшири облик политичко-социјалне организације у смислу јавне власти), која и сама, у крајњој линији, није ништа друго него једна институција, постоје у друштву и друге посебне организације, скупови, установе, које она назива институцијама, а које, макар колико да зависе од државе као највише јавно-правне институције,

¹⁷⁾ В. René Hubert: *Science du droit, sociologie juridique et la philosophie du droit*, у Archives de philosophie du droit et de sociologie juridique, 1931, No. 1—2, p. 62.

¹⁸⁾ В. René Hubert: *op. cit.*, p. 70.

¹⁹⁾ В. о томе интересантне закључке професора René Hubert-а у његовом поменутом чланку: Што је Диги био можда исто толико социолог колико и правник, што је Ориу донекле морао да прође етапу социологије да би дошао до чисто филозофских посматрања, што је Диркхајм заснивао своја социолошка тврђења на солидном познавању правних ствари, и што их је најзад развио у концепције за које би се могло рећи да су филозофске, све те мешавине нису штетне по напредак сазнања. Правна наука не губи ништа од своје тачности већ само од своје укочености, ако узме социолошкога духа; социологија, пак долази на првом месту до тачног сазнања правних ствари, а и једна и друга могу позајмити корисне хипотезе за рад великим доктринама философије права. С друге стране саме ове доктрине су за правну науку и социологију права чињенице на које оне не смеју заборавити. Правна еволуција у другој половини деветнаестог века не може се разумети ако се не буде водило рачуна о априорним концепцијама и теоријама права, исто онако као што Француска револуција остаје необјашњива за онога ко не познаје Монтески-а и Русо-а, или уставна теорија Reich-а за онога који не буде водио рачуна о хегелијанском утицају.

будући производ једне идеје дела која је кроз њих дошла или чак која кроз њих долази до изражаја, претстављају самосталне појаве које се неминовно и неумитно намећу друштву па према томе и држави, које, и ако у погледу свога функционисања и своје организације могу бити у зависности од државе, ипак, као појаве, координирају са државом као једном појавом исте врсте и исте природе, намећући јој се.²⁰⁾ То би био део теорије институције, као једне теорије у области науке, јер се њено оправдање и конкретизација тражи, од стране њених присталица, у оквиру позитивних правних прописа, који има да претставља ону неопходну везу правне науке са социологијом права, док се други део теорије институције, који има да претставља опет неопходну везу правне науке са филозофијом права, оснива, бар у колико се тиче највећег броја и најлегитимнијих присталица ове теорије,²¹⁾ на томистичком схватању природнога права и општега добра (*bien commun*), т. ј. сматра се да је теорија институције, а то ће рећи и сама институција, одблесак једног идеалног система који се остварује путем све веће координације интереса, а то ће рећи заједница идеја, које све изражавају тежњу ка општем добру различитог квалитета и квантитета, али које је хијерархиски подељено у више ступњева субординираних један другоме, а сви у крајњој линији субординираних највишем општем добру: Богу. Институција би, дакле, имала да буде само несавршени одблесак, односно непотпуно извршење тога највишега добра идеје дела или предузећа, што ће рећи узрока, *causae* институције. У самој пак, области правне науке, теорија институције је унела ново схватање плуралистичког правног система по коме, изван, осим и поред државног правног система, постоје и други позитивни правни системи који су израз фактичког постојања групе, удружења, скупа, институције у оквиру и изван оквира државе, који се супротстављају државном правном систему одн. које тај државни правни систем мора да призна и са њиме да рачуна као, бар у колико се тиче самог појма, себи равнима или бар координиранима.²²⁾ Поред државног позитивног права постоје и позитивна права других институција која могу да егзистирају било поред и изван државног позитивног права и да буду обавезни у оквиру једне одређене државе (н. пр. позитивно право католичке цркве, међународно право, и т. д.), било у оквиру самога државнога позитивнога права али увек као једно аутоном-

²⁰⁾ В. ближе о појму институције: Dr. Ђорђе Тасић; *Теорија установе у Француској*, у Архиву за правне и друштвене науке, 1934, р. 479; као и подробна излагања код Desqueyrat: *L' institution, le droit objectif et la technique juridique*, Paris, 1933.

²¹⁾ који данас, после дела проф. Renard-a, скоро једини имају утицај у Француској и који стварно претстављају школу. — В. наш приказ књиге г. Ghaufferdet-a: *La perpétuité de la propriété*, у Архиву за правне и друштвене науке за март 1935.

²²⁾ Врло је интересантно да се схватања фашистичких теоретичара често слажу са схватањима присталица теорије институције. Да напоменемо само проф. Giorgio del Vecchio и његова излагања *A propos de la conception étatique du droit* (*Revue critique de législation et de jurisprudence*, 1934, р. 57—91) и *L' Etat et le droit* (*extrait du Bulletin mensuel de la Société de la législation comparée*, 1935).

но право које се, ако не формално оно бар материјално, разликује од државног права (н. пр. право које се односи на брак, синдикалистичко право и т. д.). Поред државнога права постоје, дакле, и друга институционална права, а како је, у крајњој линији, и држава једна институционална, дакле једна организована групација која тежи остварењу општега добра, па према томе највишега добра: достизању недостижнога Бога,²³⁾ то је теорија институције унела у правну науку идеју институционалнога права.²⁴⁾ — Нама се чини да је овако схватање теорије институције тачно у колико се тиче социолошкога дела, недовољно разликовано у колико се тиче чисто правнога схватања, а погрешно у колико се тиче филозофскога дела.

Кажемо да је схватање теорије институције тачно у колико се тиче социолошкога дела, т. ј. онога дела правне науке који се као једно њено крило граничи са социологијом права, јер је неопорно да, услед испреплетаности интереса, а нарочито услед различитости економских интереса појединаца који у једном даном моменту сачињавају државу одн. човечанство, поред појединаца и државе као једне опште једноправне заједнице, постоје и многобројне друге групације већег или мањег обима, са већом или мањом организацијом,²⁵⁾ које се у даном моменту, као социјалне реалности, намећу друштву, изазивајући неопходност њиховог увођења у правни систем, т. ј. неопходност њиховог правног регулисања. Различитост интереса у широкој заједници, у чију генезу, данашње постојање, оправдање и нестанак неможемо овде улазити,²⁶⁾ изазива било њихову координацију било потчињавање једних интереса другим, тако да се као последица те координације или субординације јављају социјалне појаве колективног карактера које претстављају реалне чињенице у социологији права, па према томе и у правној науци, одн. њеном граничном, социолошком делу. Тако ми имамо на пр. синдикате или установу брака као последицу координације интереса, и то у првом случају економских, а у другом случају личних — мислимо интереса изражених у облику личне наклоности и љубави (разуме се да је ово гледање на праву природу брака какав би он имао да буде с обзиром на његов задатак и циљ, но какав је, нажалост данас врло редак; брак се у највећем броју случајева јавља као појава субординације с једне стране интереса личне наклоности економским интересима, а с друге стране интереса једног брачног друга интересима другог брачног друга²⁷⁾). С друге стране има-

²³⁾ В. Georges Renard: *Théorie de l' Institution*, Paris, 1930.

²⁴⁾ В. J. T. Delos: *La théorie de l' Institution — La solution réaliste du problème de la personnalité morale et le droit à fondement objectif* у Archives de philosophie du droit et de sociologie juridique, 1931, no. 1—2.

²⁵⁾ у коме би се погледу могло прихватити мишљење г. George Gurvitch-а изнето у његовом делу *L' idée du droit social*, о организованом или неорганизованом одн. јавном или прикривеном удружењу. В. супротно мишљење René Clemens: *Personnalité morale et personnalité juridique*, Paris, 1935.

²⁶⁾ В. о том ближе код Jean Dordevitch: *Les rapports entre la Notion d' Etat et la Notion de Classes Sociales*, Paris 1933.

²⁷⁾ В. ближе о овоме у нашем раду: *Основ права наслеђа*, у Браничу за април и мај 1935, као и посебан отисак.

www.ub.edu MOH. пр. својину или уговор као последицу субординације интереса, и то у првом случају једне групе лица интересима само једнога лица, а у другом случају једнога лица интересима другог лица. Долазећи после Comte-a, Marx-a, Durkheim-a, Duguít-a и многих других социолога у опште, а посебно правних, теорија институције је још једанпут констатовала постојање различитости (а као последицу те различитости и неједнакост) интереса, који изазивају стварање посебних друштвених групација различитог карактера, између којих може бити заједница која претставља стање примирја, али који једнога дана долазе неизбежно до сукоба. Отуда је и теорија институције тачно схватила стварање друштвених групација, институција као спровођење и реализовање идеје дела, која (т. ј. идеја дела) опет није ништа друго него израз интереса представљених као социјалне чињенице које детерминишу све друштвене појаве, па према томе и појаву друштвених идеја.²⁸⁾

Рекли смо да је чисто правно схватање теорије институције без довољно повучене разлике и данашње трансформације у погледу правнога дејства појединих правних института. Повлачећи правилну разлику између индивидуалистичког и социјалног права,²⁹⁾ теорија институције би хтела да претставља једну средину, која би, по мишљењу њених присталица, имала да буде једино тачна. Та средина би имала да буде институционално схватање права, које би се супротставило с једне стране схватању неограничене власти појединаца, а с друге стране схватању неограничене власти државе, управо друштва као таквог, као целине, јер би се и на супрот појединцу иставила групација која је јача од њега — институција, а на супрот држави групација која је њој координирана или чак и која се над њом, истина за сада у једном врло скученом обиму, налази — институција. На супрот личном праву индивидуе истиче се институционално право групе; на супрот колективном, или бар могућем колективном праву друштва, истиче се опет право групе. Овакво, пак схватање, мислимо, није тачно и то долази као последица недовољног и непотпуног разликовања институције као социјалног факта и институције као правнога система. Социјални факат институције је, као што смо већ напред рекли, неоспоран. Он се намеће држави — друштву као такав и он мора добити своје правно регулисање, јер, као што смо већ више пута нагласили, право има за циљ да регулише друштвене односе у једној одређеној области и као такво оно је само једна форма која има да служи задовољењу других циљева, а посебно остварењу социјалне правде, и само док буде одговарало тим друштвеним односима, оно ће остати право. Отуда се може говорити о институцији као социјалном факту, као правно-релевантној чињеници која се намеће праву и која мора добити своје решење у позитивном правном систему, јер иначе мора

²⁸⁾ В. наш чланак: *Кодификација грађанскога права*, у Правосуђу за 1935.

²⁹⁾ В. Georges Renard: *Théorie de l'Institution*, Paris, 1930.

³⁰⁾ В. дела проф. Gaston Morin-a *La révolte des faits contre le code*, Paris, 1920, и *La loi et le contrat*, Paris, 1927.

да дође до „побуне факата противу права“,⁸⁰⁾ а то значи до уништења постојећег правног система, т. ј. постојеће правне форме и замене неким другим правним системом који би боље одговарао социјалним фактима, а то ће рећи друштвеним односима и друштвеним потребама.⁸¹⁾ Међутим институција као правни систем, систем који би имао да буде извесна средина, па према томе као средина и као резултанта крајности тачан, између индивидуалистичког и социјалног система, није могућ. Индивидуалистички правни систем је негиран у својој основи и он све више уступа место социјалном систему. Разуме се да се та смена врши у извесном периоду времена, по извесним етапама, али је она већ почела јер, као што је рекао професор Лионског факултета Edouard Lambert, правна је машина, под утицајем свуда истих неодољивих чињеница, пошла једним путем, који је води социјалном систему.⁸²⁾ На томе путу је не може ништа зауставити. Индивидуа и њено лично, оригинално, урођено природно право су већ побеђени. Истицање свакога другога права или правног система на супрот социјалном систему није могуће, јер би то само значило, као што ћемо ниже изложити, кочење точка напредка. Отуда ми мислимо да постоји само један извор права (у смислу формулисања правних норми), а то је друштво — држава која, сходно социјалној намени права, под утицајем друштвених чињеница које је у њеном раду детерминирају или бар морају да детерминирају, ствара позитивни правни систем, предвиђајући у њему читав низ формалних правних извора, закон и његови деривативи, обичај, јуриспруденција (отуда се и специјални факат институције јавља правно регулисан у оквиру овога позитивног правног система, разуме се под условом да је право одговорило својој намени: правилно регулисање права, о релевантним чињеницама), а скуп правних норми (па било да су оне законске или обичајне) које се тичу извесне институције не претставља никакав посебан правни систем већ само један отсек општег позитивног правног система који, под утицајем проширене друштвене међузависности, добија све шири домашај и то било као целина било као конкретна примена у области једне социјалне чињенице (н. пр. код уговора, о чему ћемо говорити даље⁸³⁾).

Видели смо да је схватање теорије институције тачно у ко-

⁸⁰⁾ В. о овоме одлична излагања у књизи Gjeamanc: *Droit de l'insurrection*, Paris 1933.

⁸²⁾ Edouard Lambert: *La place des codes russes dans la jurisprudence comparative*, Paris 1927, p. 45.

⁸³⁾ Схватање теорије институције може да има врло великог практичног значаја. Да се задржимо, примера ради, на односу цркве, као једне институције и државе. По схватању теорије институције црква носи, као једна институција, са собом и један позитиван правни систем са којим држава мора да рачуна, мора да га поштује, јер он претставља једну противтезу државном систему. Отуда би било немогуће свако мешање државе у послове цркве. Било би на пр. немогуће или бар правно недопуштено да држава регулисава питање брака или питање лаицизације наставе. То, међутим, није тачно. Држава је, по гледишту чији смо присталица, не само власна него у данашње време и дужна да преузме регулисавање питања брака и лаицизације наставе, и у остварењу тога задатка не могу јој се супротстављати никакви системи, никаква „стечена права“, никакве предрасуде. (Интересантно је нагласити да је теорија институције поникла после

лико се тиче њенога социолошког дела, а да показује недовољно разликовање у колико се тиче често правнога, средишњег дела. Што се тиче филозофскога дела, т. ј. онога дела правне науке које се као једно њено крило граничи са филозофијом права, теорија институције је нетачна. Полазећи од тога да је, у колико се тиче критике и одређивања циља и смера правнога система, потребно довести правну науку у везу са основним идејама филозофије времена, присталице теорије институције³⁴⁾ су стали на гледиште трансценденталног томистичког схватања природнога права (које се, по Renard-у као и по Le Fur-у састоји из два дела: сталног и променљивог) и општег добра, који, у облику идеја проистичућих из уверења да је најопштије, универзално, хијерархиски највише добро Бог који је крајњи циљ свега, па према томе и појединца, а који циљ појединаца може да постигне у друштву које је истина створено од појединаца али према природи детерминисаној од Творца, долазе до изражаја у идеји дела или предузећа, служећи тако с једне стране, и ако то присталице теорије институције хоће често да избегну, као и узрок, а с друге стране као циљ институције. Овакво, пак, схватање се не може прихватити. Априорност филозофских идеја истакнутих у томистичком схватању света, израз је једностраног теолошког посматрања циља друштва, посматрања које се не заснива на стварним чињеницама у друштву. Остављајући на страну само питање религије и религиозних схватања, наука не може ни себи ни друштву поставити за циљ постизавање имагинарних поставки, које, чак и по речима присталица таквог схватања, претстављају недостижности, јер су тобоже израз савршенства које човек, као људско биће, не може никад постићи. Наука, па према томе и филозофија, у циљу да пружи директиве друштвенога развоја, у циљу да од тих директива образује идеје које ће као реалне чињенице моћи да утичу на друштвени развитак, мора се у тим својим поставкама оснивати на историском посматрању чињеница,

француског закона о деоби цркве и државе и секуларизацији црквених добара и да је била, у главном, заступана од стране клерикално настројених писаца). Отуда је, као што видимо, *mutandi mutandis*, тачно мишљење проф. Génu-a о потреби теориске обраде правно релативних проблема а нарочито њихове критике: Често се истиче да теориски проблеми остају без утицаја на стварни развој свакидашњег права, да се методе (тумачења) пре састоје у моћи него у знању, или најпростије речено, да се метода учи тактом и навиком, дакле праксом, а не теоријом. — То је, тврди Жени, софизам обичне лености који се, као једна појава утилитаристичног карактера, оснива било на непознавању наших тежњи било на изопачивању нашег правог циља. Није никако у питању жртвовање праксе теорији, нити чак негирање прагматичне супериорности прве над другом. У питању је само да ли једна свесна пракса не би сигурније и потпуније постигла свој циљ него слепа пракса, да ли је боље пружити јој упаљену лампу или је пустити да лута у таму не тражећи себи вођу и да ли најзад, свесна и беспристрасна анализа наших средстава истраживања не би могла допринети њеној ефикасности.

³⁴⁾ Данас, у главном, скоро све. Што се тиче схватања Hauriou-a, мишљења смо да је и он био велики католик, те да се његово схватање, у основи, не разликује од схватања Renard-a. В. о овоме код Georges Gurvitch: *Les idées maîtresses de Maurice Hauriou* у Archives de philosophie de droit et de la sociologie juridique, 1931, No 1-2, p. 105, и Desqueyrat: *L'institution, le droit objectif et la technique juridique*, Paris, 1933.

Т. ј. на стању, тежњама и развоју друштва и друштвених схватања у историји и у данашњици. Свако априористичко постављање ма каквога циља и дедукција идеја или чак и система из такве априорне поставке, није могуће у модерној науци, па према томе ни у правној. Отуда је схватање теорије институције у толико погрешно што поставља априорно постојање извеснога постулата, највишега добра (Бога), из кога се може, када и у колико прилике буду то захтевале и омогућавале, изводити постојање других субординираних општих добара, циљева, идеја, које би морале да претстављају неотклоњиве институције (јер је институција идеја у остварењу или идеја која је већ остварена) које се морају по сваку цену очувати, јер је њихов опстанак у друштву детерминисан идејом и циљем највишега добра које једино, по овоме гледишту, може да послужи као мерило за критичку оцену постојећих друштвених, па према томе и правних институција. Овакво би схватање значило поново увођење у науку у опште, а посебно у правну науку идеје апсолутне вредности извесних институција, увођење теолошког схватања детерминације света, друштва и свега друштвеног, основним априорним схватањем Провиђења. Све то, пак, није ни могуће ни допуштено. Идеја релативности је сигурно једина тачка и апсолутна поставка која има да послужи за основ схватањима у свима друштвеним наукама. Као таква, она искључује сваки априоризам и даје свима друштвеним појавама, па према томе и институцијама, релативистички карактер, одређујући њихову вредност у оквиру једнога одређенога друштва и у раздобљу једнога одређенога периода времена.

Критика појединих делова схватања теорије институције добија своје најбоље оправдање и демонстрацију на конкретним примерима који су били предмет посебног изучавања од стране присталица теорије институције. Отуда сматрамо за потребно да изнесемо неколико примера, задржавајући се, моментано, само на установама својине и уговора. — Насупрот теориском индивидуалистичком схватању својине као односа једнога лица према одређеној ствари, односа који само по својој специјалној природи производи једно доста широко дејство (дејство *erga omnes*), у новије се доба истиче све више гледиште о својини (као и осталим т. зв. стварним правима) као односу једног већег броја лица из кога односа проистичу посебне ситуације лица у питању (т. ј. сопственика) према једној одређеној ствари.⁸⁵⁾ Увиђајући овакву наступелу промену, теорија институције је, у своје социолошком делу правилно констатовала постојање ширег или ужег личног одн. групног односа између појединаца, који се јавља у облику извесне установе, институције, која је позната под именом својине и која је добила, као што и данас добија своје посебно правно регулисање. Полазећи од тога социјалног факта, теорија институције је, као што смо већ рекли, хтела, да,

⁸⁵⁾ В. Planiol-Ripert: *Traité élémentaire de droit civil français* t. I, Paris, 1932; Bonnecase: *Supplément au Traité de droit civil de Braudry-Lacantinerie* t. V, Paris, 1926.

на основу њега и из њега, створи један правни систем који проистиче из самога постојања тога факта, систем који се, са задржавањем веће или мање формалне или материјалне аутономије, импрегнира у државни позитивни правни систем. Отуда би излазило да се својина, као идеја и као основна друштвена форма, намеће друштву, јер је била и јесте један неминован природни и социјални факат који, пошто има свој извор у природи, не може никада бити ни укинут ни изгубити оне своје основне особине које је до сада имао и које и данас има. То би била основна поставка теорије институције у области чисто правне науке, али та поставка, према појединим присталицама ове теорије, трпи извесна одступања. Тако проф. Renard⁸⁶⁾ сматра да је се у току времена поред ове праве, институционалне својине, образовала и т. зв. индивидуална својина која нема своје оправдање у природи, која, дакле, није последица неизбежне природе ствари, али која ипак одговара једном утврђеном друштвеном реду, остајући детерминисана једним општим циљем који је изражен у облику њенога основа — *propriété humaine*. С друге стране Chaufardet⁸⁷⁾ поред основног типа својине који је диктиран природом т. ј. природним правом, и која би својина, према томе, имала да одговара полазној поставци теорије институције, разликује и својину само сагласну природном праву и својину супротну природном праву, налазећи овим последњим двома основ у Реду, у томе што је тако. Остављајући на страну то да ли је овакво разликовање сагласно само теорији и да ли оно не значи *contradictio in adiecto*, и код једног и код другог разликовања поставља се питање критериума за ово разликовање. На то, пак питање ниједан од аутора теорије институције нам не даје одговор, чинећи тиме своју теорију правно неупотребљивом у овој области. Најзад, филозофски део институције својине одговара општем теолошком схватању: својина је прво право које је постало пре сваког другог права,⁸⁸⁾ које свој однос оправдања налази у природи, у Реду, у Богу, намећући се тако неизбежно а оправдајући се Провиђењем. Овакво се схватање, међутим, не може примити. Не упуштајући се овде у спор о постојању или непостојању природног права, историски је развитак показао да је право својине далеко од тога да се сматра природним правом. Својина на извесној ствари коју друштво штити, није никако некакво природно својство извеснога појединца.⁸⁹⁾ Оно само представља једну дру-

⁸⁶⁾ *Théorie de l' institution*, Paris, 1930, а нарочито додатак *Propriété privée et propriété humaine*. — Исто тако в. и Georges Renard: *La fonction sociale de la propriété privée — La pensée chrétienne sur la propriété privée*, Paris, 1930.

⁸⁷⁾ *Le problème de la perpétuité de la propriété — Etude de la sociologie juridique et le droit positif*, Paris, 1933. — В. и наш приказ ове књиге у Архиву за правне и друштвене науке за март 1935.

⁸⁸⁾ Побијајући материјалистичку тезу, проф. Renard сматра да је право својине постало пре права — обавезе рада, т. ј. пре функције рада, што свакако претставља једну нелогичност која је ипак, као и све нелогичности теолошког (па ма које врсте оно било) схватања света и друштва, па према томе и друштвених наука, оправдана природом, Богом и светим књигама.

⁸⁹⁾ Léon Duguit: *Les transformations générales du droit privé depuis le Code Napoléon*, Paris, 1920, p. 147-175.

штвену ситуацију која је последица једнога економског система а која, као и све друге друштвене ситуације, као и сви други социјални односи, има или бар треба да послужи извршењу једне социјалне мисије, која је у самој ствари и оправдава.⁴⁰⁾ Отуда се вршење права својине мора схватити само као вршење једне функције одн. право се својине мора схватити као једна друштвена функција која се, у облику једне друштвене институције, појављује као једна правно релевантна чињеница која добија своје решење у оквиру позитивног државног права, а своје оправдање у сагласности са друштвеним потребама. Отуда професор Gény, не негирајући постојање својине као данашње институције (социолошки део теорије институције), ни њено постојање као правно релевантног факта у оквиру данашњег позитивног правног система (чисто правни део теорије институције), а налазећи њено оправдање у потреби друштва (филозофски део теорије институције) с правом закључује да ако једнога дана дође моменат када индивидуална својина (т. ј. својина какву заступају присталице теорије институције) не буде више одговарала друштвеној потреби, законодавац мора интервенисати да би организовао други облик прибављања добара, т. ј. мора је укинути.⁴¹⁾

Проблем уговора као и у опште проблем правнога посла претставља данас једно од најактуелнијих питања правне науке, нарочито у области приватнога права. Теорија институције је унела у овај проблем мало светлости, али, због погрешности њенога основнога схватања она га није могла до потпуности решити. Испитујући трансформацију која се догодила у области уговора почев од римског права до данас, теорија институције је, с правом, констатовала како повећање врсте уговора тако и промену дејства већ постојећих облика уговора. Констатујући овај факат, теорија институције је, немогући да све ове појаве стави у кадар који је формулисан индивидуалистичким схватањем уговора а посебно индивидуалистичким схватањем аутономије воље, покушала да област двостраних или вишестраних правних послова, који су сви називани уговорима, подели на две групе: уговоре и институције, заснивајући ову поделу, у главном, на посматрању воље појединаца као извора права (код уговора) или друштвеном факту установе (код институција). То се, међутим, показало нетачним. Воља појединаца као извор права, да нас је све више одбачена у науци.⁴²⁾ Принцип аутономије воље појединаца замењен је принципом слободе уговарања. Општа воља, друштво, закон, позитивни поредак, је једини извор свих правних послова чије се само дејство или ефикасност условљавају разним правно релевантним чињеницама, по кад када и из-

⁴⁰⁾ Léon Duguit: *Traité de droit constitutionnel* t. I, 2 éd., Paris, 1914, p. 17; *ibid.*: *L'Etat, le droit objectif et la loi positive*, Paris, 1901, p. 152; François Gény: *Science et technique en droit privé positif*, t. II, Paris, 1917, p. 234.

⁴¹⁾ В. наш рад: *Основ права наслеђа*, у Браничу за април и мај 1935, као и посебно отштампано.

⁴²⁾ В. *Le rapport entre le principe de l'autonomie de la volonté et le principe de la liberté conventionnelle*, у *Revue générale du droit, de la législation et de la jurisprudence*, 1935.

јавом воље. Отуда се повлачење разлике између уговора и институција, с обзиром на данашњи више или мање промењени облик и дејство свих уговора, не заснива на правом стању ствари. Оне особине које теорија институције придаје само институцији, налазе се у највећој мери код свих уговора. Илустрације ради да наведемо неке од њих: а) уговор, по теорији институције, претставља једну спекулацију, док институција значи споразум. Уговором се, дакле, циља регулисање моје и твоје ствари, мога и твога посла, институцијом се регулишу наше ствари, наш посао. — То, међутим, бар у погледу оних примера које пристаје теорије институције увршћују у институције, није тачно. Погледајмо само случај са уговором о раду. Да ли он претставља регулисање наше ствари и нашега посла, или само сретство помирења или тачније примирења, диктованог потребама живота, двају супротних интереса, који остају и даље у сукобу али који није више отворен већ само латентан? Или случај брака? б) Код уговора воља странака је од доминантне важности, док је код институције главни чинилац објективни узрок, па према томе и циљ установе. — Данас, међутим, објективно тумачење свих правних послова, па према томе и уговора претставља једно нужно правило с обзиром на општи друштвени значај свакога правнога посла, на његово дејство, да се тако изразимо, *erga omnes*, тако да правило које теорија институције поставља у погледу установе важи како за уговоре тако и за све друге правне послове. То је неизбежна последица објективизације и социјализације правнога живота, која је наступила у току последњег века, и која је донела промену у погледу тумачења не само закона него и правних послова. Покушавати да се домашај ове промене сведе само на круг институције, значи спречавати правилан развој друштвених гесп. правних односа. — в) Полазећи од прекарности уговора, теорија институције поставља правило о уговору као једној статичкој појави, истичући супротне особине институције: трајност и прилагодљивост (динамичност). — Међутим, и ако би сама полазна тачка могла бити предмет посебног расправљања,⁴³⁾ овако карактерисање уговора не изгледа тачно. Узмимо само случај са уговорима о зајму (а то је свакако уговор у смислу схватања теорије институције) наших земљорадника. Тешко је да се данас може наћи и један уговор који би био више прилагодљив и више динамичан од ових уговора. Читаво законодавство и јуриспруденција су постали поводом ових уговора, све у циљу да се он прилагоди потребама времена, да се, дакле, одговори његовој динамичности. У томе погледу он се данас не разликује ни од уговора о раду ни од уговора о браку.

Задржавајући се само на овим разликовањима одн. упоређењима уговора и институције, мислимо да нам је допуштено да констатујемо немогућност раздвајања ова два појма. Тиме, ипак, нећемо да кажемо да је рад и покушај теорије институције био

⁴³⁾ В. ближе о овоме наш рад *Кодификација грађанског права*, у Правосуђу за 1935.

узалудан. На против. Он само претставља израз једне прелазне периоде,⁴⁴ можда израз који је мало задоцнио. Прелазак од уговорног ка институционалном, о чему тако често говоре присталице институције,⁴⁴) означава само трансформацију која се догодила или која се догађа у оквиру самога уговора (кога, у оваквом промењеном облику можемо, али само ради техничког разликовања, назвати институцијом) и која претставља једну од појава преласка индивидуалног у социјално, једну од појава ка социјалном праву.

Излажући теориске основе теорије институције, ми смо покушали да изнесемо њихову критику, да укажемо на њихову тачност или нетачност. Конкретни случајеви примене теорије институције на неке правно релевантне чињенице, омогућили су нам, мислимо, да покажемо могућност практичне (како и у теориском може бити практичног, што у самој ствари значи однос општег према посебном) примене ове теорије. Коначна критика би имала да претставља синтезу. Међутим, синтеза је могућа само онда када се налазимо у оквиру једног одређеног друштвеног феномена, који даје реалних основа за стабилност синтезе и њено одржавање. То, пак, није случај са теоријом институције. Претстављајући један покушај прелазног система, од индивидуалног ка социјалном, она свакако претставља напредак у односу према првом и корак ка другом. Као таква она је, ако оставимо на страну конкретне случајеве који су је изазвали, покушала да претставља израз једног друштвеног стања на вечном путу трансформације. Али исто тако она је, као и све прелазне теорије, због кретања тог пута и због кретања друштва по томе путу трансформације, остала увек непотпуна, чак, да употребимо тај израз, флуидна. Отуда, ако је пре извесног времена један од присталица ове теорије тврдио да теорија институције није још довршена,⁴⁵) ми мислимо да она неће никада ни бити довршена јер по самој својој природи не претставља довршавање већ припремање.

СУДСКА ПРАКСА

Из праксе Апелационог суда у Новом Саду.

Г. Бранко Јевремовић, судија Апелационог суда у Новом Саду доставио је нашем уредништву више интересантних случајева из праксе Апелационог суда у Новом Саду, које врло радо објављујемо, пошто имају шири значај.

Одрицање од примене Уредбе о заштити новчаних завода не чини дело преваре. — Решење од 3. новембра 1936. год. бр. Копа 516|36.

Апелациони суд у Новом Саду нашао је, да нема места оптужби двојице чиновника једне банке, за дело преваре, из разлога, што њихова изјава, једном клијенту, у писму од 23. марта 1934. год. да он може са својим улогом сло-

⁴⁴) B. Georges Renard: *Théorie de l' institution*, Paris, 1931, p. 435-472.

⁴⁵) Desqueyrat: *L'institution, le droit objectif et la technique juridique*, Paris, 1933, p. 2.

www.бодно располагати кад хоће и да се његово располагање не може ограничити ни опорећи никаквим каснијим наредбама, не садржи дело преваре, када је тај клијент, услед примене Уредбе о заштити новчаних завода на банку, опречен да својим улогом располаже.

„Апелациони суд расматрајући списе поводом уложених притовора уставно је, да нема доказа да су окривљени А. и В. издали напред наведено писмено оштећеном друштву у намери да својој филијали прибаве противправну имовинску корист, тиме што ће оштећено друштво улагати код њихове филијале новац по текућем рачуна, а она доцније затражити заштиту по Уредби о заштити новчаних завода и њихових веровника, јер се филијала у своме делокругу пословања бавила свима врстама банкарских послова, па и примањем улога по текућим рачунима, те је зато примила улог и оштећеног друштва по утврђеном споразуму. У осталом нема доказа, да је Б. банка тражила заштиту по Уредби, да би се њена филијала користила улогом од 385.000 дина оштећеног друштва, услед немања довољно уложеног капитала, већ је заштита тражена у корист свију њених веровника па и оштећеног друштва, те из овога следи, да окривљени нису прибављали себи, својој филијали или коме другом, никакву противправну имовинску корист.

„Обзиром да се сваке године објављују биланси и завршни рачуни од стране банке и њене филијале, то је оштећено друштво могло тачно знати имовно стање банке и филијале јој и на основу тога сазнања, као и обавештења од окривљеника, да склопи утаначење, које јој је писмом потврдила напред поменути филијала 23. марта 1934. г., а на основу свега тога почела је односно наставила улагање новца по текућем рачуну, па доследно овоме окривљени А. и В. датим обавештењима као и писмом од 23. марта 1934. г. са наведеном клаузулом нису лажним претстављањем прикрили право имовно стање банчино, те тиме навели оштећено друштво на улагање новца по текућем рачуну, него су само поступили, како им је као наменственицама банке дужност налагала.

„Шта више обзиром на јавност напред наведену, која је за акционарска друштва установљена по самом закону, оштећено је друштво знало имовно стање банчино као и филијале јој, те није могло бити доведено у заблуду наведеном клаузулом у писму од 23. марта 1934. г. У осталом сама клаузула „да се њено право слободног располагања са улозима по текућем рачуну, неће моћи ограничити никаквим каснијим саопштењима филијале“ има се разумети тако, да се то односи само на банчине наредбе у погледу располагања са улозима, а никако да се њоме одриче тражења заштите по пом. Уредби, јер та Уредба је јавно правног карактера и сву заштиту и ограничења која чини нису банчина ограничења већ законска ограничења. Најзад наводи оптужнице да су окривљени односно окривљени А. изјавио 14. новембра 1935. г. пред сведоцима Ј. П. чланом оштећеног друштва и О. А., да се клаузула напред наведена разуме, да је се филијала њоме одрекла заштите по Уредби о заштити новчаних завода, и кад би постојала, односно да је оваква изјава била дата она би била у противности са Уредбом о заштити новчаних завода, која има силу закона, а која је као таква морала бити позната и оштећеном друштву. Ово тим пре што је оштећено друштво морало знати да по чл. 20. од. 2. и 3. Уредбе о заштити новчаних завода из 1933. г. који није измењен ни каснијом Уредбом од 23. XI. 1934. г. (види чл. 17. ове уредбе) била су изузета она потраживања, која су настала према новчаном заводу тек после дана тражења заштите, као и она потраживања наведена у од. 3. у која није долазио и његов улог. Према томе изјава дата од стране окривљеника којом би се одрицали заштите није могла довести оштећено друштво ни у какву заблуду, јер се у погледу ноторних чињеница нико не може у заблуду довести.

„Из свега овога јасно излази, да су окривљени издали писмена од 23. марта 1934. г. имајући у виду добро имовно стање централе и филијале јој, верујући, да неће доћи ни до каквог банчиног ограничења у погледу диспонирања са улозима, јер је тек после око 1½ годину дана 14. септембра 1935. г. банка тражила заштиту по поменутој Уредби, које се заштите она није могла одрећи обзиром на остале своје повериоце односно улагаче; па обзиром на све напред изложено Апелациони суд је нашао, да нема доказа о томе, да су окривљени имали намеру да себи или другоме прибаве какву противправну имовинску корист, нити да су довели оштећено друштво у заблуду или у овој одржавали а што су битни елементи за дело из § 334. К. з. према чему нема довољно доказа са којих би окривљени били сумњиви за дело за које се оптужују, услед чега је ваљало одлучити да оптужби нема места и кривично поступање обуставити на основу § 208. бр. 4. К. п.“

WWW.UNILIB.RS У случају када није проведена истрага на главном претресу не може држ. шужилац да предлаже исправни зашвор на основу § 113 к.с.п. — Решење од 18. децембра 1936. год. бр. Кжа 207/36.

„Апелациони суд разматрајући списе нашао је, да је првостепени суд на непотпуни предлог државног тужиоца стављен на главном претресу донео решење о одређењу истражног затвора противу оптужених, мада је у смислу § 236 од. 2. К. с. п. могло да се решава само о притвору оптужених услед чега је ваљало нападно решење поништити и решити као у диспозитиву.“

Кад је ствар на којој продавац има задржашто право својине, узета у попис и изложена јавној продаји за дуг купчев, нема крив. дела за купца. — Пресуда од 23. јануара 1936. год. бр. Кппа 117/35.

„Противу пресуде првостепеног суда уложио је у законитом року привив са оправдањем оптужени на основу § 392. тач. 1.—3. К. п. и § 398. тач. 2. К. п. у вези са § 337. тач. 1. и 2. К. п., јер да нема доказа да је дело починио за које се оптужује, због велике казне и непримене § 65. К. з.

„Првостепени је суд прогласио кривим оптуженика, што је у 1932. или 1933. год. неустановљеног дана у Ст. Кањижи једну Цито вагу коју је купио од бечке фирме под условом да право власништва ваге до потпуне исплате куповне цене остаје фирмино, пре потпуне наплате куповине противправно себи присвојио, па је тиме фирми проузроковао штету 2307 дин. и тиме починио преступ из § 318. К. з.

„Међутим, Апелациони суд обзиром на чињенице установљене по првостепеном суду нашао је, да нема доказа, да је оптужени противправно присвојио Цито вагу оштећене фирме, већ је напротив утврђено да је Цито вагу својину оштећене фирме запленила пореска власт са свима осталима стварима оптужениковим за дужну порезу и продала је, те из овога јасно излази да нема доказа, да је оптужени противправно присвојио Цито вагу оштећене фирме, јер је продаја била објављена по прописима пореског закона и оштећена фирма могла ју је излучном тужбом излучити. Пак та околност што окривљеник оштећену фирму није о пленидби обавестио, те да излучном тужбом из пленидбе излуче пописану ствар није доказ, да је он противправно присвојио Цито вагу оштећене фирме било у своју или у туђу корист, већ то може бити само разлог за тражење накнаде штете од оптуженика услед чега је дајући места призиву оптуженог ваљало првостепену пресуду поништити и оптуженог ослободити од оптужбе на основу § 280. од. 1. ст. 2. К. п.“

Примена блажњег закона — § 2.^а кр. с. п. — Решење од 30. октобра 1936. год. бр. Копа 498/36.

„По одбачају пријаве од стране државног тужиоца у Сомбору решењем од 8. децембра 1934. године бр. КК 495/1932. преузео је гоњење приватни учесник К. Ј. и подигао оптужницу против Ш. Ј., оптужујући га: 1) што је фебруара месеца 1929. године поднео противу К. Ј. против свога бољег знања две кривичне пријаве код Среског суда у Апатину под бр. К. 446/29. и 448/29. ради тога, што је К. Ј. за Ш. Ј. казао пред Ф. А., да је фалсификатор, што не одговара истини, те је К. Ј. ради тога у тим стварима ослобођен од оптужбе, чиме да је починио дело из §-а 139. К. з. у два случаја; 2) што је пред комисијом одређеном по одлуци Вел. жупана Бачке области бр. 2996/29. у дисциплинском предмету покретном против К. Ј. лажно сведочио и то у Апатину дне 26. фебруара 1929. тврдећи у сведошком исказу неистинито: а) да је од последње седнице општинског претседништва састављени записник добио од учитеља Х. као приватног лица з. јуна 1927., б) да је К. Ј. признао, да је писао један чланак у новинама Бач. Водрогер Цајтунг, у коме се напада општинско претставништво, ц) да је Ј. К. дужан као поверено лице за вођење записника сам уписивати исте у седничке књиге, но то је радио са другима, чиме да је починио преступ противу правосуђа лажним сведочењем пред управним властима у дисциплинској ствари означен у § 148. од. 2. К. з.

„Апелациони суд разматрајући списе поводом уложеног приговора уставно је, да су оба дела преступна за која се оптужени оптужује и да су почињена у месецу фебруару 1929. године. Како је пак за преступна дела у § 106. старог К. з. предвиђена застарелост од три године, а у § 79. од. 3. ст. 2. новог К. з. речено, да ће право на гоњење кривичног дела у сваком случају застарети ако прође два пута онолико времена колико се по закону за заста-

реност права на гоњење за то дело тражи, па пошто је од извршења дела фебруара 1929. до данас прошло два пута више т. ј. два пута по три године, то је право на гоњење ових кривичних дела у смислу § 106. од 2. старог К. з. у вези са § 79. од 3. ст. 2. новог К. з. застарело — услед чега је ваљало одлучити да оптужби нема места и кривично поступање обуставити на основу § 208. бр. 3. К. п.”

Тумачење § 245. суд. кр. пост. по правоћности првостепене пресуде.
— Решење од 15. децембра 1936. год. бр. Кппа 167/36.

„Апелациони суд разматрајући списе нашао је, обзиром на пропис од 4. § 245. К. п. да странке могу само у правном леку приговорити садржини записника, у колико се тиче околности од пресудна утицаја на решење ствари, као што је овде случај, те обзиром да приватни учесник као тужитељ у своје правном леку против првостепене пресуде није ово учинио, не може виши суд сада допустити никакав противдоказ о оном делу записника, коме се приговара, јер по правном леку приватног учесника као тужитеља донесена је другостепена пресуда на основу записника о главном претресу, којим се сматра доказаним све оно што се на истом догодило, § 245. од 1. К. п. Према изложеноме је молба приватног учесника као тужитеља безпредметна, па ју је као такву ваљало у седници одбацити.”

Предлог за гоњење, односно за преузимање постипика не може даши лице за своју жену, која је, према грађ. законодавству на територији Апелационог суда у Новом Саду правно и пословно способна. — Пресуда Окружног суда у Новом Саду бр. К.з.п. 157/36. од 16. октобра 1935. г. и решење Апелационог суда у Новом Саду бр. Кппа 198/36. од 15. децембра 1936. год.

Пресуда окружног суда:

„У овом кривичном предмету, обзиром да су били испуњени предуслови из § 237. а), у вези са 373. К. п., суд је главни претрес одржао у отсуству окривљене.

„Будући је предмет оптужбе кривично дело из § 318. К. з., које се по последњем од истог §-а гони на предлог, суд је претходно ценио, да ли подлежи ваљан предлог за прогон окривљене. При овоме је установио:

„Златни ручни сат, који је предмет кривичног дела у питању, својина је Б. Олге.

Учињеним кривичним делом оштећена је у праву власништва Б. Олга. Предлог за гоњење имала је, дакле, она поднети. Она је испитана код Среског суда у Земуну 26. II. 1936., али се у погледу предлога за гоњење није изјаснила. Предлог за гоњење је ставио Б. Радован, муж оштећене (в. записник састављен код Управе полиције у Н. С. 26. XII. 1935.).

„Како предлог Б. Радована, и ако мужа, не може надоместити предлог Б. Олге, његове жене, јер не подлежи ни један случај из § 87. К. з. који регулише питање, када и које друге особе, у место оштећеног, могу ставити ваљан предлог за прогон.

„Како оштећена, Б. Олга, потребан предлог за прогон окривљене није ставила у законском року — морао је суд оптужбу на основу § 276. К. п. одбити, јер је и поступао покренут и оптужба подигнута без потребног предлога оштећене као једино овлашћеног лица.”

Решење Апелационог суда:

„Против пресуде првостепеног суда уложено је у законитом року призив са оправдањем државни тужилац због повреде материјалног закона из § 337. бр. 1. „в” К. п., јер да је првостепени суд погрешно установио да нема предлога овлашћеног лица за гоњење.

„Апелациони суд примио је чињенично стање установљено по првостепеном суду, које одговара подацима и доказима главног претреса.

„По том чињеничном стању првостепени суд је правилно установио да нема предлога овлашћеног лица за гоњење, па доследно томе правилно поступио када је оптужбу одбио на основу § 276. К. п., те разлоге које у том погледу наводи пресуда првостепеног суда, усваја и овај суд.”

Решења првостепеног суда о обустави крив. поступка у току извиђаја донета из формалних разлога могу се нападати од стране прив. учесника, др. решења донета о обустави поступка на основу мериторне оцене доказа, не могу се нападати. — Решења од 16. октобра 1936 год. бр. Кжа 159/36., од 2. децембра 1936. год. бр. Кжа 194/36. и од 9. децембра 1936. г. бр. Кжа 148/36.

1. „Усвајајући разлоге Окружног суда у погледу дела из § 302. К. з. на које је примењен указ о амнестији и помиловању Апелациони суд је нашао да нема никаквог законског основа, да се нападнуто решење Окружног суда у погледу овога дела уништи, с тога се жалба као неоснована у погледу тога дела морала одбацити. Даље је Апелациони суд у погледу дела из § 395. К. з. нашао: да је нападнутим решењем Окружни суд у Новом Саду на предлог истражног судије обуставио кривични поступак у току извиђаја, решавајући ствар у меритуму. По § 96. од. 2. за обустављање извиђаја у колико се тиче приватног учесника вреди пропис § 108. од. 2. К. п. Како § 108. од. 2. К. п. није предвидео право жалбе, него је исто предвиђено тек у § 108. од. 5. К. п., а који законски пропис по напред цитираном § 96. од. 2. К. п. у погледу приватног учесника не вреди, то се има сматрати, да је жалба приватног учесника недопуштена, па ју је као такву у смислу § 331. од. 3. К. п. ваљало одбацити.“

2. „Нападнутим решењем Окружни суд у Белој Цркви на предлог истражног судије обуставио је кривични поступак у току извиђаја. По § 96. од. 2. К. п. за обустављање кривичног поступка у току извиђаја у колико се тиче приватног учесника вреди пропис § 108. од. 2. К. п. како по § 108. од. 2. К. п. није предвидео право жалбе, него је предвиђено тек у од. 5. § 108. К. п., а који законски пропис по напред цитираном § 96. од. 2. К. п. у погледу приватног учесника не вреди, то се има сматрати, да је жалба приватног учесника недопуштена, па ју је као такву ваљало у смислу § 331. од. 3. К. п. одбацити.“

3. „Апелациони суд је нашао, да нема никаквог законског основа да се нападнуто решење Окружног суда уништи, јер је у предметном случају, оштећени истина у својој кривичној пријави упућеној Окружном суду под бр. Кзп. 614/1936. од 29. маја 1936. год. означио висину свог приватноправног потраживања, али се у тој кривичној пријави, као ни касније у току поступка није придружио кривичном поступку, те се у смислу § 6. од. 7. К. п. не може сматрати приватним учесником, па су разлози првостепеног суда да оштећени није приватни учесник оправдани и на закону основани, услед чега је жалбу као неосновану ваљало одбацити.“

Приликом преузимања поступка мора се изрично употребити израз о придруживању поступку, јер иначе преузимање поступка не важи. — Решења од 24. новембра 1936. г. бр. Копа 559/36. и од 26. новембра 1936. г. бр. Кппа 133/36.

1. „По одбачају пријава од стране државног тужиоца решењима бр. КК. 1625/1931. преузео је гоњење и подигао оптужницу оштећени А. Д. противу Р. П., Ђ. А., Р. М. и М. Д., оптужујући их за то што су: 1) као в. д. великог капетана односно као дежурни капетан полиције града Новог Сада у току 1923., 1924. и 1925. год. у вршењу своје службе, злоупотребом власти и свога положаја, дакле у продужењу и систематски из користољубља од оштећеног А. Д. и осталих гостионичара у Новом Саду наплаћивали таксе за дозволу ради продуживања прековременог рада прво по 120 дин., затим 160 дин. и најзад 240 дин., сваке ноћи за сваку дозволу, а под претњом казне растеривања гостију и затварања радње, обмањујући оштећеног и остале гостионичаре, да су те таксе градским статутима предвиђене и дозвољене, те су тако наплаћене суме, већи део сваке суботе међусобно делили, а један незнатни део крајем сваког месеца делили подређеним полицијцима, чиме су починили дело из §§ 350., 353. и 475. ст. К. з. 2) Против Р. П. и Ђ. А., да су као сведоци на главном претресу у кривичној ствари противу оштећеног под Кзп. бр. 190/1931. под заклетвом лажно сведочили и то: а) Р. П., да он од гостионичара није наплаћивао таксе, које им нису припадале, као и да са наплаћивањем наведене таксе није имао никакве везе, а да су наведене таксе наплаћиване на основу градског статута; б) Ђ. А. да са наплаћивањем наведених такса није имао ништа нарочито, а да су исте таксе наплаћиване на основу градских статута, чиме су починили злочин из § 144. К. з.

„Апелациони суд, разматрајући списе поводом уложених притовора у погледу дела под 1) из §§ 350., 353. и 475. ст. К. з. установио је, да се у току кривичног поступка оштећени А. Д. није уопште придружио истоме, ради

остварања свога тачно означеног приватноправног потраживања, према чему, на основу § 6. од. 7. К. п. у вези § 295. од. 3. К. п. није стекао својство приватног учесника. Како се пак у предметном случају ради о делима која се могу преузети и оптужницу подићи по § 53. К. п. само приватни учесник. Обзиром на све напред изложено, Апелациони суд је нашао, да нема захтева овлашћеног тужиоца услед чега је ваљало одлучити, да оптужби нема места и кривично поступање обуставити на основу § 208. бр. 3. К. п. по овим делима.

„Даље је Апелациони суд у погледу дела под 2) из § 144. К. з. установио, да се оштећени А. Д. до подношења молбе којим гоњење преузима, па ни у самој тој молби, није придружио кривичном поступку ради остварања свога тачно означеног приватноправног потраживања, према чему, у времену преузимања гоњења, није био приватни учесник, који је и у предметном случају по § 53. К. п. такође једино овлашћен да гоњење преузме, пошто се ради о делу, за које се гони по службеној дужности, а државни тужилац је пријаву одбацио, према чему, ни за ово дело нема захтева овлашћеног тужиоца, услед чега је ваљало одлучити, да оптужби нема места и кривично поступање обуставити на основу § 208. бр. 3. К. п. према окривљеним Р. Р. и Б. А. и за ово дело.”

2. „Противу пресуде првостепеног суда уложили су у законитом року призиве са оправдањем оштећени због благо одмерене казне, примене § 65. К. з. и одлука суда о трошковима кривичног поступка и приватноправном потраживању; оптуженик 1) због повреде материјалног закона из § 337. бр. 2. К. п., јер да је првостепени суд на кривично дело за које је оптуженик проглашен кривим применио такав кривични закон, који се на њ' не може применити, 2) због проглашења кривим у сврху ослобођења, јер да нема доказа да је дело починио, 3) због примене § 212. К. з. и престроне казне.

„Апелациони суд је расматрајући списе након одржаног претреса установио да је оштећени С. Ж. поднео кривичну пријаву противу оптуженика К. Д., коју је државни тужилац одбацио, а он је преузео гоњење благовремено, али ни у пријави, ни у молби о преузимању гоњења, није се придружио кривичном поступку ради остварања свога тачно означеног приватноправног потраживања, према чему, по § 6. од. 7. у вези § 295. од. 3. К. п. није стекао својство приватног учесника; како се пак у предметном случају ради о делу, које се гони по службеној дужности, а државни тужилац је пријаву одбацио, гоњење може преузети по § 53. К. п. само приватни учесник, те обзиром да оштећени С. Ж. није био приватни учесник, у времену преузимања гоњења, Апелациони суд налази, да у предметном случају нема предлога овлашћеног лица, односно нема захтева овлашћеног тужиоца. Обзиром на све изложено, првостепени суд, нападнутом пресудом, проглашавајући кривим и осуђујући оптуженика за дело из § 146. К. з. починио је повреду материјалног закона из § 337. бр. 1. в. К. п. на штету оптуженика, услед чега је Апелациони суд морао првостепену пресуду на основу § 408. од. 2. К. п. по службеној дужности поништити због повреде материјалног закона из § 337. бр. 1. К. п. и оптужбу одбити на основу § 276. К. п., не упуштајући се у мериторно решавање призива.”

Оптужница се може подићи тек по завршеним извиђајима. — Решење од 23. октобра 1936. год. бр. Копа 351/36.

„По одбачају пријаве решењем државног тужиоца у Сомбору КК. 386/36. од 19. маја 1936. преузео је гоњење приватни учесник Д. Д. и подигао оптужницу противу П. Л. за дело описано у оптужници из §-а 139. К. з. на основу саме пријаве.

„У смислу 4. од. § 92. К. п. приватни учесник као тужилац може за кривична дела за која је он овлашћен покренути поступак и за која је надлежан Окружни суд, предати свој захтев Окружном суду с предлогом, да истражни судија изврши потребне извиђаје и у смислу 4. од. § 95. К. п., тек по завршеним извиђајима истражни судија ће позвати приватног тужиоца, да у року од 8 дана поднесе оптужницу уз напомену, да ће се у противном сматрати, да је одустао од гоњења. У смислу §-а 202. од. 1. К. п. по извршеним извиђају или истрази, продужује се даље поступак само по поднетој оптужници овлашћеног тужиоца, што значи, да нема места непосредној оптужници. Законик о судском кривичном поступку за Краљевину Југославију предвиђа само један случај непосредне оптужнице, и то, у поступку пред судијом по-

Јединцем, само државни тужилац може подигнути оптужницу непосредно на основу пријаве јавне власти, према којој је окривљени затечен на делу и ово потпуно признаје (1. од. § 372. К. п.).

„Како се према томе дизање непосредне оптужнице од стране приватног учесника као тужиоца, а да истој нису претходиле горе споменуте процесуалне радње има сматрати једним недостатком налазећим се у самом поступку, то је ваљало донети горње решење у смислу 1. од. § 206. К. п.“

Одустанком од крив. поступка према једном окривљеном обуставља се поступак и према свима осталима по закону о штампи — § 89. — Решење од 13. новембра 1936. год. бр. Кппа 185|36.

„Апелациони суд разматрајући списе нашао је, да се по ст. 2. § 89. К. з. одустанком од приватне тужбе према једном од учесника обуставља поступак и према осталима, а по чл. 6. ин фине Уводног закона за кривични закон у вези чл. 89. Зак. о штампи, поменута одредба § 89. К. з. има се применити и на кривична дела учињена путем штампе. Па кад је у предметном случају приватни тужилац Ј. у току кривичног поступка одустао од своје тужбе према туженима А. Ј. и П. Д. који су са туженим М. Н. за исто дело одговорали као саучесници по чл. 33. Зак. о штампи у вези § 34. К. з. тражећи да се поступак према њима обустави, а да се против М. Н. продужи и оконча, то се према ст. 2 § 89. К. з. има сматрати, да је одустао од своје тужбе и према туженом М. Н., те са ових разлога нема никаквог законског основа, да се нападнуто решење Округног суда уништи. Стога се жалба као неоснована морала одбацити.“

Новчана казна по Закону о штампи замењује се по § 40. истог закона а не по односним прописима крив. закона. Неprimена § 65. крив. закона није повреда материјалног закона из § 338. шач. 3. крив. суд. поступка. — Пресуда од 13. новембра 1936. год. бр. Кжа 186|36.

„Противу пресуде првостепеног суда уложили су у законитом року прививе са оправдањем државни тужилац 1) због повреде материјалног закона из § 337. бр. 3. К. п., јер да је првостепени суд прекорачио своју казнену власт претворивши новчану казну у 3 дана затвора у место у 4 дана, а уз то што је и пропустио да оптуженика обвезе на плаћање паушалног износа из § 314. а. К. п.; 2) због благе казне; а оптуженик и бранилац му: 1) због повреде материјалног закона из § 337. бр. 1. а. К. п., јер да дело за које је проглашен кривим није уопште кривично дело обзиром на чл. 1. Зак. о штампи; 2) због повреде материјалног закона из § 337. бр. 2., јер да је на кривично дело за које је проглашен кривим примењен такав законски пропис, који се на њ не може применити; 3) због повреде материјалног закона из § 337. бр. 3. К. п., јер да је првостепени суд прекорачио своју казнену власт неприменом § 65. К. з. „Обзиром да је заменик главног државног тужиоца повукао позив уложен због недоношења одлуке од стране првостепеног суда о обвези оптуженика на плаћање паушалног износа, то је Апелациони суд морао у седници ово повлачење узети на знање.“

„Даље је Апелациони суд нашао, да нема повреде материјалног закона из § 337. бр. 3. К. п., коју истиче државни тужилац, јер првостепени суд није прекорачио своју казнену власт, пошто се у случају неизвршивости новчане казне, иста обзиром на чл. 40. Зак. о штампи није могла претварати у затвор; тако исто није прекорачио своју казнену власт, када није одложио извршење изречене казне, на основу § 65. К. з., јер непримена § 65. К. з. не сачињава уопште повреду закона, пошто је примена овог законског прописа остављена суду на слободну оцену.“

„Што се пак тиче саме примене § 65. К. з. Апелациони суд је нашао, да је првостепени суд, правилно поступио када извршење изречене казне није одложио по § 65. К. з., јер у предметном случају, не предлежи незнатност учињеног дела, те нема услова за примену § 65. К. з.“

„За овим је Апелациони суд примио чињенично стање установљено по првостепеном суду, које одговара податцима и доказима главног претреса.“

„По том чињеничном стању, првостепени суд је правилно установио кривину оптуженог и дело му по закону квалификовао, последно томе и казну му правилно одмерио, те разлоге, које у том погледу наводи пресуда прво степеног суда, усваја и овај суд.“

„Према томе нема повреде материјалног закона како то истиче оптужба и одбрана.

„Апелациони суд је на основу свега изложенога, а у смислу § 398. од. 2. К. п. нашао остали део призива државног тужиоца као и призив оптуженика и браниоца му неоснованим, па је стога ваљало у седници донети решење којим се призови као очигледно неосновани одбадују.

„Најзад, Апелациони суд је нашао, у погледу наплате новчане казне, да је првостепени суд изричући да се у случају ненаплативости новчана казна претвори у 3 дана затвора, прекорачно своју казнену власт на штету окривљеника и тиме починио повреду материјалног закона из § 337. бр. 3. К. п., јер по чл. 40. Зак. о штимау у случају ненаплативости, не може се новчана казна претворити оптуженику у затвор, већ имају наступити последице предвиђене тим законским прописом, услед чега је поступајући по чл. 398. од. 4. у вези § 408. од. 2. К. п. ваљало првостепену пресуду само у овом делу преначити где је речено, да се новчана казна за случај неизвршивости претвара у затвор и одлучити као у диспозитивном делу ове пресуде.”

Дело послуге из § 379. крив. зак. и његова обележја.—Оптужница држ, тужиоца из Новог Сада бр. К. К. 169/35 и решење Апелационог суда од 8. децембра 1936. год. бр. Копа 579/36. Исто гледиште заступа и Касациони суд у Новом Саду. Противно Касациони суд у Београду (в. *Правосуђе*, 1935. април. стр. 305).

1. „Окривљени I и II реда дело признају, бране се да је до непредавања убратаг новца од водоплавног доприноса дошло до тешких материјалних прилика у којима се налазила тада општина В., јер су општински приходи услед економске кризе подбацили да су једва покривали личне издатке т. ј. особља и остале најужније материјалне потребе.

„Окривљени III реда О. Ј. наводи, да је новац уплаћен Пореској управи, допушта могућност, да свота, која се тражи није улаћена у Пореску управу а та свота да је по свој прилици уплаћена у општинску благајну пре његовог одласка из те општине.

„Одбрана окривљених је неоснована, јер се из исказа Н. С. види, да су органи општинске управе В. водоплавни допринос од 1928. до 1933. г. у суми од 14.966 дин. наплаћивали и проводили у дневник општина као свој приход, а да тај новац још нису предали државној каси, и ако су били дужни предати та сваког првог и петнајестог у месецу Пореској управи. Овакав начин је недозвољен, јер је шовсе ирелевантно по државну касу што општина не може да исплаћује своје издатке, јер она има свој буџет.

„Из записника о предаји благајне општине В. од 2. септембра 1933. г. види се, да је општина В. тога дана имала у каси 22.992 дин. 16 пара, дакле била је активна, па је могла наведени водоплавни допринос исплатити државној каси.

„Како се пак у радњи окривљених стичу сви нужни елементи на терет им стављеног кривичног дела, то је оптужба основана и оправдана.”

Решење Апелационог суда:

„Како израда оптужнице не одговара пропису § 202. К. п., јер у оптужници није означено ближе време, када су и које своте убиране на име водоплавног доприноса, као и када су исте своте појединце требале бити предаване Пореској управи, јер није довољно само означити целокупну убрану своту и навести, да је иста прикупљена у току од 1928. год. до 1933. год., а што све оптужница мора да садржи, јер је ово важно за оцену евентуалне застарелости, то је Апелациони суд услед ове формалне погрешке и недостатка морао вратити оптужницу и решити као у диспозитиву.”

И као окривљени, адвокат има право на адвокатску награду кад себе брани, исто онако као што би имао право на награду да другог брани.—Решење од 20. октобра 1937. год. бр. Кжа 158/36.

„Нападнутим решењем првостепени суд је погрешно закључио, да адвокату као окривљеном у колико се кривични поступак заврши друкчије, а не пресудом, којом се окривљени проглашује кривим, не припада награда, пошто је поступао, у својој властитој ствари, јер је ово у противности са чл. 32. од. 1. Зак. о адв. према коме у својој властитој правној ствари адвокат има права тражити од противне стране, да му накнади награду и трошкове, који

би припадали опуномоћеном адвокату, као што је овде случај. Према изложеном, првостепени суд је погрешно поступио, када је окривљени Ж. К. установио само таксе и нужне издатке, услед чега је ваљало, дајући места жалби, нападнуто решење поништити и окривљени Ж. И., поред таксе и нужних издатака, установљених по првостепеном суду установити, још у име награде (150) сто педесет дин. и даље решити као у диспозитивном делу овог решења."

Окривљени може повући призив и забраниши браниоцу да изјављује призив. — Решење од 8. децембра 1936. г. бр. Кппа 139|36.

„Противу првостепене пресуде абзорнога суда уложили су у законитом року призив оптужени и бранилац јој због строго одмерене казне.

„Апелациони суд разматрајући списе поводом уложеног призива установио је, да су по објављивању првостепене пресуде, уложили призив оптужена и бранилац јој због строго одмерене казне. Након ове изјаве призива, оптужена је записничком изјавом од 14. новембра 1936. г. повукла свој призив, а уједно и изјавила, да одузима право свом браниоцу, да се у овој ствари користи изјављеним призивом; према овоме, како је призив уложен од стране браниоца противно вољи оптужене, то је исти у смислу § 334. од 1. К. п. недопуштен, па га је као такав ваљало одмах у седници решењем одбацити, а повлачење призива од стране оптужене ваљало узети на знање и списе вратити првостепеном суду на даљи законити поступак."

Постоји дело утаје када лице које је купио једну ствар са задржаним правом својине за исту од продавца до дефинитивне исплате, исту ствар прода до поштуне исплате куповне цене. — Пресуда од 19. новембра 1936. г. бр. Кппа 119|36.

„Противу пресуде првостепеног суда уложио је у законитом року призив са оправдањем државни тужилац 1) због повреде формалног закона из § 333. бр. 6. К. п., не означајући у чему се та повреда закона састоји, 2) због повреде материјалног закона из § 337 бр. 1. 6. К. п., јер да је првостепени суд погрешно узео, да постоји заблуда околност која искључује кривицу и кажњивост. Апелациони суд након одржаног претреса приметно је, да је првостепени суд у нападнутој пресуди пропустио да изнесе инкриминисану радњу оптуженика, зашто га је оптужио државни тужилац, те Апелациони суд установљава, да је државни тужилац оптужницом КК. бр. 544/1935. од 20. јануара 1936. г. оптужио Ч. Б. зато што је, неустановљеног дана почетком 1933. г. у Пот. Св. Николи продао казан, који је купио од фирме Р. за 33.000 дин. а на коме је до коначне исплате задржала право својине ова фирма и ако куповну цену није исплатио, па је тако туђу ствар, која му је била поверена, противправно присвојио, чиме да је починио преступ утаје озн. и кажњив по § 318. од 1. ст. 2. К. з.

„За овим је Апелациони суд примио чињенично стање установљено по првостепеном суду које одговара податцима и доказима главног претреса.

„Али је и поред установљеног чињеничног стања првостепени суд, ипак погрешно установио заблуду, да оптуженик није знао, да продајом наведеног казана, пошто је оштећена фирма била обезбеђена за остатак куповне цене, врши противправно присвајање поверене му туђе ствари. Напротив, оптуженик је знао, пошто је нарудбеницу потписао, да право својине на поменутом казану стиче тек онда, када буде исплатио куповну цену, а све докле поверени казан остаје туђа ствар. Тим пак, што је фирма била обезбеђена за остатак куповне цене, оптуженик није стекао права својине на поменутом казану, а исти је остао и даље као поверена му туђа ствар, са којом није могао располагати као сопственик и свако отуђење истог је противправно присвајање туђе ствари која му је била поверена на руковање. Према томе првостепени суд ослобађајући оптуженика од оптужбе на основу § 280. К. п., налазећи да је исти био у заблуди, јер није знао, да отуђујући наведени казан, пошто је оштећена фирма за остатак куповне цене обезбеђена, не врши противправно присвајање истог, починио повреду материјалног закона из § 337. бр. 1. 6. К. п., услед чега је Апелациони суд морао дати места призиву држ. тужиоца и првостепену пресуду на основу § 405. К. п. поништити.

„Даље Апелациони суд на основу чињеничног стања установљеног по првостепеном суду као и на основу исказа оптуженог датог на данашњем јавном претресу пред овим судом, сматра доказаним, да је оптужени Ч. Б.

неустановљеног дана месеца јануара 1933. г. у Пот. Св. Николи продао казан, који је купио од фирме Р. за 33.000, а на који је казан до коначне исплате наведена фирма задржала право својине и ако куповну цену није исплатио у целости, него је дуговао за исти преко 1000 дина, па је тако туђу покретну ствар, која му је била поверена, противправно присвојио у своју корист, чиме да је починио преступ утаје из § 318. од. 1. ст. 2. К. з., зашто га је ваљало прогласити кривим и осудити на казну као у диспозитивном делу ове пресуде.

„Приликом одмеравања казне Апелациони суд је оптуженику признао олакшавне околности: добро владање, признање, породично стање и делимично накнађену штету, па је доследно томе применио § 71. тач. 4. Каз. закона осуђујући га на казну затвора у место строгог затвора, сматрајући да је овако одмерена казна у сразмери са тежином кривичног дела и кривицом оптуженика.”

Предајом покретне ствари врши се пренос својине исте само онда, ако није другаче уговорено.

Тужилачка страна је навела: да је приликом пописа по забрани туженог М. А. на покретност М. Ц. отсек за извршење У. Г. Б. узео у попис и један радио апарат марке „Филипс“, да је овај апарат М. Ц. узео на отплату од тужилачке фирме с тим да радио-апарат остаје својина фирме до исплате потпуне његове вредности у 8.000 дина. Па како Ц. није плаћао, то га је тужилачка фирма тужила Сталном извр. суду, који је пресудио да Ц. апарат врати, или исплати његову вредност. Међутим, тај је апарат приликом извршења забране Извршно одељење У. Г. Б. пописало за рачун туженог М. А., пошто је нађен у стану купца — дужника М. Ц. у том моменту. Тужилачка фирма „Филипс“ тражила је да се пописани апарат истави из пописа као њена својина, пошто га дужник — купац М. Ц. није до тада био платио, а по закључници о купо-продаји овог апарата између тужиоца и купца М. Ц. — апарат остаје својина фирме све до коначне исплате. Но Извршно одељење У. Г. Б. уцугило је фирму „Филипс“ да поведе спор о својини код надлежног суда против повериоца М. А. за чији је рачун и узет у попис овај апарат.

Тужена страна оспорила је тужићи право својине на спорном апарату, сматрајући да покретне ствари предајом постају сопственост трећих лица, те да се, према томе, задржавање својине на спорном апарату од стране тужиоца не тиче трећег лица, нити може да има каквог утицаја на његове правне интересе.

По оцени чињеничног стања Срески суд за град Београд пресудом својом П—3720/35 пресудио је, да је спорни апарат својина тужилачке фирме „Филипс“ Југословенско трговачко а. д., пошто је нашао, да је закључницом о продаји радио-апарата утврђено, да је тужилачка страна задржала право својине до момента исплате дуга. Па како је изјавом тужиоца утврђено да му апарат није исплаћен, то својина истог још припада тужиоцу.

„Приговор тужене стране да се својина покретних ствари прибавља предајом истих, па да је према томе и радио-апарат нађен у државини М. Ц. његова својина, није уместан с обзиром на услов у закључници, према којој поменути радио-апарат остаје у својини тужилачке фирме све до коначне исплате.”

На ову пресуду изјавио је тужени призив побијајући исту у целости, са разлога:

Погрешно је срески суд признао својину на спорном радио-апарату тужилачкој фирми. По срп. Грађ. закону за стицање својине на покретним стварима потребно је да су испуњени општи услови: правни основ и законни начин, и тек кад ови постоје пренос је извршен. Допуштено је уговорати извесне услове, али то тек ако нису на уштрб трећих лица и колико нису противни § 13. Грађ. зак.

Тужилачка фирма продала је спорни апарат и тиме је манифестована воља за пренос обојице уговорача. Међутим, оно што никоме не може бити познато, осим уговорачима, то је специјална клаузула. По тој клаузули преносилац-продавац и мимо §§ 285. и 288. Гр. з. у већи § 226. Гр. з. задржао је право својине на продајој ствари све до коначне исплате. Овако уговарање јесте допуштено, али оно може имати дејства само између странака; ни у ком случају не може се простирати и на трећа лица потпуно савесна, која би на ствари стекла какво стварно право. Како је тужени у конкретном случају стекао потпуно савесно право судске залог, то се према њему и не може

нетицати факат да је право својине придржано све до коначне исплате независно од тога што му је апарат одмах предат у државину.

Призивни суд (Пл. 854/35), ценећи побијану пресуду и ове призивне разлоге, нашао је: „да је побијана пресуда на закону основана, а да призивни разлоги не стоје, јер је средњи суд тачно установио чињенично стање и извео правилан закључак, пошто је приложеном закључницом и извршном пресудом Сталног извр. суда Трг. коморе утврђено да је тужилачка фирма, приликом продаје спорног апарата, задржала право својине све до коначне исплате, нашта је имала права према §§ 13. и 669. Гр. з.

Па како је, према напред изложеном тужилачка страна доказала да је сопственик спорног апарата и како се по § 471. тач. 1. Срп. Г. п. туђе ствари не могу узети у попис, као што је овде случај, то је и ваљало одлучити“, да се не уважава призив туженог а побијена пресуда потврђује.

Противу овакве пресуде призивног суда тужени је уложио ревизију, у којој је навео исте разлоге које је био истакао и у призиву. Но Касациони суд, ценећи изнети навод ревизије, пресудом својом бр. 1402/36. од 12. нов. 1936. г., нашао је, да је исти неоснован, јер се предајом покретне ствари врши пренос исте само онда, ако није другаче уговорено, а у овом случају је утврђено, да су продавац и купац уговорили да купљени апарат остане својина продавчева до коначне исплате истог, па како је утврђено и то да купац спорни радио-апарат није исплатио, то је исти остао својина тужиочева, а није никако ни прелазио у својину купца Ц.

Навод ревизије да уговор о томе, да спорни апарат остаје својина продавца до коначне исплате не веже заложне повериоце као трећа лица, неоснован је стога, што по наведеној клаузули уговора купац није ни постао сопственик спорног апарата, те је забрана стављена на туђу ствар и стога без вредности § 471. Срп. Гр. с. п. и § 314. Гр. закона.”

Јовица Б. Мијушковић,
судија Ср. суда за град Београд.

По меничним споровима, чија је обавеза прешворена у грађанску, рок за улагање призива је 15 дана, а не 8 дана. (Закључак I грађ. већа Касационог суда у Београду од 8. октобра 1936. год. Рек. 535).

У правној ствари тужиоца И. В. противу туженика Р. Р., због дуга, Окружни суд за град Београд пресудом од 19. фебруара 1936. год. По—587/35. одбио је тужиоца од тужбеног захтева, са разлога:

„Тужилац у тужби тражио је, да суд осуди тужену Р. Р. да плати суму од 20.000 динара по меници од 1. јуна 1925. год., на којој је она трасант. Исто тако тражио је да се забрана, стављена на покретност тужене Р., а одобрена решењем Среског суда за град Београд Сп. бр. 5605/35. од 10. јуна 1935. године овим оправда.

Тужена Р. навела је, да је тужиочево потраживање застарело по меничном закону, па је предложила да суд тужиоца одбије од тражења.

По спроведеном доказном поступку, а на основу слободног судског уверења — § 368. Гр. п. п., суд је нашао:

Да је овде реч о меници издатој 1. јула 1925. год., на којој је тужена Р. трасант, а која је прешла у грађанску обавезу услед застарелости, пошто је прошло више од пет година од издавања исте — § 167. Трг. зак. и § 928. Ж. бр. зак. Кад меница по § 928. бр. 3. пређе у грађанску обавезу, онда и споредни менични дужници престају бити солидарни дужници, већ се и њихова обавеза има сматрати као грађанска — они се имају сматрати као јемци. Па како је тужена Р. трасант по меници која је прешла у грађанску обавезу, то је она по истој обавези као јемац. Јемчева обавеза по § 829. Гр. зак. на стаје тек од момента кад се поверилац од главног дужника не би могао наплатити. Како тужилац В. није ничим доказао, да се од главног дужника-акцептанта Д. Р. није могао наплатити, већ је дужник Д. Р., који је саслушан као сведок, изјавио да друг признаје и хоће да плати, то је суд одбио тужиоца од тражења и донео одлуку као у диспозитиву.”

По призиву тужиоца, Апелациони суд у Београду, закључком од 19. фебруара 1936. год. Пл. 671. одбацио је призив као неблаговремен, са разлога:

„По размотрењу свих списа овога предмета, Београдски апелациони суд је нашао:

По § 649/2. Г. п. п. у поступку по тужбама, којима се остварују менични захтеви, рок за улагање призива је осам дана.

Како се из списка овога предмета види, да је заступник тужилачке стране примио отправак спорне пресуде на дан 27. фебруара 1936. год., а призив уложио тек 14. марта 1936. год., а како се пак утужена тражбина оснива на меници као одговор, због чега призивни суд налази, да се свом тужбом остварује менични захтев, па је призив поднет по истеку законског рока за улагање призива, па је стога Апелациони суд на основу § 565. тач. 2. Г. п. п. у вези § 649. одељ. II. Г. п. п. донео своју одлуку као у диспозитиву.” По рекурсу тужиоца Касациони суд у Београду закључком од 8. октобра 1936. год. Рек. 535., укинуо је закључак Апелационог суда, са разлога:

„Испитујући закључак призивног суда у смислу § 620. Гр. ларн. пост. поводом рекурса тужиоца Касациони суд је нашао:

Погрешно је резонуваће Апелационог суда у образложењу гобијаног закључка, да се у овом спору остварује менични захтев, јер се из нападнуге пресуде Окружног суда види, да је утужена меница услед застарелости, изгубила карактер меничне обавезе и у смислу § 167. Трг. зак. и § 928. став 2. Грађ. зак. претворила се у обавезу грађанске природе, јер меница издата 1925. год. — § 107. став 1. сад. Мен. зак., а и самом тужбом се не остварује менични захтев, јер се у тужби каже, да се меница претворила у грађанску обавезу, а меница је поднета у препису као доказ грађанске обавезе. Према томе, нема места примени § 649. од II. Г. п. п. у погледу рока за улагање призива већ § 558. Г. п. п., по коме тај рок износи 15 дана.”

Кад суд одбије предлог тужиоца, да се донесе пресуда због пропуштања рока остављеног за одговор на тужбу, онда се не може упуштаати у оцену тужбеног захтева и доказа поднештих у тужби. (Закључак II грађ. већа од 14. септембра 1936. год. Рев. 1058).

У правној ствари тужиоца Г. М. противу туженика В. Ј., због раскида уговора, Окружни суд у Ужицу пресудом од 28. децембра 1935. год. По 58., одбио је предлог тужиоца, да суд донесе пресуду због пропуштања рока остављеног туженом за одговор, са разлога:

„Како тужени није у остављеном року одговорио на тужбу, то је тужилац актом По. Бр. 58/35. од 20. септембра 1935. год. предислио, да суд донесе пресуду у смислу тужбеног тражења, због пропуштања рока за одговор на тужбу од стране туженог.

Овај предлог тужилачке стране суд је својим закључком По. Бр. 58/35-4. од 27. септембра 1935. год. одбио са разлога, што је тужбени навод, да тужени В. није испунио обавезу давања у заједницу суму од 3000 дин. оповргнут доказом који се налази пред судом, а на име, из уговора о смеси имања и заједничком животу између тужиоца и туженог, потврђеног пред Среским судом у Ужицу под Ов. бр. 18/34., види се да је тужени В. ову обавезу испунио и новац предао тужиоцу.

Против овога закључка суда тужилац је уложио рекурс нападајући закључак суда са разлога, што тужени није био приговорно на доказ поднетим писменом о закљученом уговору, чији се раскид тражи овим спором, те је тако признао да је тачно тврђење тужилачке стране да тужени није у заједницу унео уговорених 3.000 дин., па према томе да не постоји разлог суда — са кога је донет нападнути закључак — да је тужбени навод спорвргнут доказом пред судом. Стога је молио рекурсни суд, да нападнути закључак поништи и ствар упути суду првога степена, да овај донесе пресуду због пропуштања рока за одговор на тужбу, а у смислу тужбеног тражења.

Решавајући по наведеном рекурсу тужиоца Апелациони суд у Београду донео је закључак, којим је уважио рекурс тужилачке стране — укинуо нападнути закључак Окружног суда у Ужицу и истом вратио предмет — наводећи: да је Окружни суд био дужан да донесе пресуду поводом предлога тужилачке стране, оценивши претходно доказе, ако их је било.”

Расмотривши акта ове ствари Окружни суд је нашао:

„По §-у 494. Гр. п. п. може тужилац предложити: да се о главној ствари донесе пресуда због пропуштања на основу §-а 492. Гр. п. п., ако тужена страна не преда на време одговор на тужбу, и суд ће према §-у 492. Гр. п. п. сматрати истинитим оне чињеничне наводе дошавше странке у конкретном случају тужилачке стране — само у колико ти наводи нису оповргнути доказима, који су већ пред судом.

Оцењујући у смислу §-а 492. Гр. п. п. уз тужбу поднети доказ-уговор о смеси имања и заједничком животу између тужиоца и туженог потврђен од Среског суда у Ужичу под Ов. бр. 18/34. од 22. јануара 1934. год. који има карактер јавне исправе, и наводе у тужби, суд је стекао уверење, да је неуместан тужбени навод, да тужени В. није испунио обавезу давања 3.000 дин. у ново отворену заједницу, пошто се из реченог уговора јасно види, да је тужени ову обавезу испунио и предао новац тужиоцу Г. Па када је овај тужбени навод оповргнут уз тужбу поднетим доказима, онда је тужбени захтев о раскинућу спорног уговора неуместан и недоказан с обзиром на наредбе §-а 553. Грађ. зак., јер тужилац нема права тражити раскид уговора, већ право захтевати да се тачно уговор испуни и за оштећење накнада учини. Ово тим пре, што парничари као уговорачи нису ни једном речју у уговору утврдили: шта ће бити у случају, ако једна страна у целости или делимично уговор не испуни."

По призиву тужилачке стране, Апелациони суд у Београду пресудом од 7. маја 1936. год. Пл. 510/36., потврдио је пресуду Окружног суда, са разлога: „По изјављеном призиву тужилачке стране, а по размотрењу акта овога спора са побјаном пресудом београдски Апелациони суд, ценећи у смислу § 368. Гр. п. п. поднете доказе нашао је: да је пресуда Окружног суда у свему правилна и на закону основана.

Упуштајући се пак у оцену призивних разлога Апелациони суд је нашао, да не стоји призивни разлог о томе да је суд требао донети осудну пресуду; само стога што је тужени пропустио да одговори на тужбу, што је Окружни суд у својој пресуди правилно констатовао, па је на основу §§ 591. и 592. Грађ. пар. пост. и донео одлуку као у диспозитиву."

Поводом ревизије тужиоца, Касациони суд у Београду, по службеној дужности, пресудом од 14. септембра 1936. год. Рев. 1058. укинуо је пресуде првог и призивног суда, са разлога:

„Испитујући пресуду призивног суда у смислу § 598. од. I. Гр. п. п. поводом ревизије тужиоца, Касациони суд је по службеној дужности нашао: да је пресудом призивног и првостепеног суда повређен закон у § 597. т. 1. у вези § 571. тач. 9. Гр. п. п., јер је пресуда састављена с таквим недостатцима да је није могућно са сигурношћу испитати, пошто у диспозитиву пресуде стоји, да се одбија предлог да суд донесе пресуду због пропуштања рока остављеног за одговор на тужбу, док се из образложења пресуде види, да се суд у смислу § 492. Гр. п. п. упустио у оцену тужбених захтева и доказа поднетих уз тужбу, и тужбени захтев одбио, те самим тим значи усвојио предлог за доношење пресуде због пропуштања. Према изложеном постоји чрптивуречност између диспозитива пресуде и образложења, па се не види да ли је суд усвојио или одбио предлог за доношење пресуде због пропуштања."

Новац, позајмљен у циљу коцке и изгубљен у коцки, не може се судским путем тражити навраг. (Пресуда I грађ. већа Касационог суда у Београду од 8 октобра 1936 год. Рев. 1106).

У правној ствари тужиоца И. Б., противу туженога Р. Р., због дуга, Срески суд за град Београд пресудом од 7 јула 1935 год. П — 3208, осудио је туженика да тужиоцу плати 3100 дин. са 6% год. инт. од 4 априла 1935 год са разлога:

„Тужилац је у тужби навео: да је у октобру 1927 год. у хотелу позајмио туженику 100 дин. а затим после неколико дана позајмио му још 3.000 дин. па како тужени неће да му плати, молио је суд да га осуди на плаћање.

Тужени признаје да је позајмио од тужиоца 1927 год. 3.100 дин. али наводи да тај дуг потиче из коцке, јер да је тужилац био лице које је наплаћивало пикслу за чији је рачун наплаћивао незна, те сматра да није дужан да врати тужиоцу овај дуг, пошто је овај дуг неморалан, јер проистиче из коцке.

За поткрепљење својих навода тужилац је понудио доказ саслушањем странака, који је доказ суд прихватио и извео путем информативног саслушања странака — без заклетве у см. § 472 гр. п. п.

Тужилац саслушан као странка изјавио је, да је заиста био крупни, купио пикслу као повереник сопственика локала Ђ. и као такав није са тужеником учествовао у коцки, нити му је тај новац на рачун коцке дао, а новац је дао тужиоцу на зајам зато што је у њега имао поверења.

Тужени је саслушан као странка изјавио, да је заиста од тужиоца узео 3.100 дин. и да је исти новац истога дана изгубио у кафани али да се са тужиоцем

није коцкао нити му је овај дигао новац, сматра да није дужан да му врати јер да овај новац потиче из коцке.

За овим је суд ценећи истакнуте наводе странака нашао, да је признањем туженика утврђено, да је заиста узео од туженога 3.100 дин. Навод туженога да није дужан да врати тужиоцу позајмљен новац из разлога што је дуг неморалан и да исти проистиче из коцке, неумесан је и произвољан, јер је признањем самог тужиоца утврђено да се са тужиоцем није коцкао нити пак да му је тужилац тај новац дигао на коцки, већ да су му тај новац дигла друга лица. Суд сматра да овде није у питању једна неморална обавеза, нити пак да дуг проистиче из коцке, већ је овде у питању једна позајмица новца, коју је дужан тужени у см. § 882 г. з. да врати. То што је тужилац био крупније т. ј. лице које је купило пикслу за рачун сопственика локала Ђ. не може се узети да је он учествовао у коцки, нити је пак тужилац дао туженоме на зајам суму од скупљене пиксле, јер би се у том случају појавио као тужилац Ђ., већ на против тужилац је учинио позајмицу од свог сопственог новца, те према томе ова позајмица није неморална.

По призиву туженика Окружни суд за град Београд, пресудом од 10 фебруара 1936 год. Пл. 674, преиначио је пресуду Среског суда и тужиоца одбио од тужбеног захтева, са разлога:

„Испитујући побијану пресуду Среског суда за град Београд у границама призивних разлога и призивних предлога — § 556 гр. п. п. а пазећи по службеној дужности да ли у поступку првога суда има какве ништавости — § 188 гр. п. п. призивни суд је нашао:

Да је побијана пресуда Среског суда за град Београд неправилна и да по закону не може опстати, па је призивни суд у см. § 591 гр. пп. преиначио и изреко као у диспозитиву, а са следећих разлога:

Исказима парничних странака, § 362 гр. п. п. утврђује се, да је тужилац као крупније — скупљач пиксле, у току коцке између туженог и других лица, туженом дао 3.100 дин. и да је тужени тај новац у коцки и изгубио.

Да је тужилац знао да ће тужени тај новац употребити за коцку и да је позајмљени новац изгубио у коцки суд утврђује како казивањем тужиоца, тако и казивањем туженога.

Према томе, дајући новац туженоме у циљу коцке, тужилац је са туженим склопио један недопуштен уговор, те се од свог тражења и одбија — §§ 538, 722 и 794 грађ. зак.“

По ревизији тужиоца, Касациони суд у Београду пресудом од 8 октобра 1936 год. Рев. 1106, потврдио је пресуду Окружног суда са разлога:

„Испитујући пресуду призивног суда у смислу § 598 гр. парн. пост. поводом ревизије тужиоца Касациони суд је нашао:

Тужилац у свом ревизијском писмену као ревизијске разлоге истиче противречност пресуде са парничним списима и погрешну правну оцену ствари тач. 3 и 4 § 597 гр. п. п.

Упуштајући се у оцену ревизијских навода Касациони суд је нашао:

Не стоји противречност пресуда са парничним списима, јер чињеница коју је призивни суд у својој пресуди утврдио, а на име: да је тужилац као крупније — скупљач пиксле у току коцке између туженог и других лица, дао туженику спорних 3.100 дин. у потпуној је сагласности са изјавама странака на записнику од 7 јуна 1935 год., на чијим је исказима суд и засновао своје уверење о постојању наведене чињенице.

Навод ревидента да тужилац није дао туженику спорну суму у циљу коцке неоснован је и противан слободном судијском уверењу § 368 г. п. п., који не може бити разлог за ревизију — § 597 г. п. п. Не стоји ни погрешна правна оцена — т. 4 § 597 г. п. п. Призивни суд је правилно применио прописе §§ 538 и 794, г. јер је тужилац дајући туженом спорну суму у циљу коцке са њим склопио један недопуштен уговор, па према томе и ништаван у смислу наведених зак. прописа, те се и новац изгубљен у коцки не може судом натраг вратити.“

Јован Д. Смљанић,
секретар Касационог суда.

И ако је забрана на покретност дужникову удејствована у току критичног рока из § 11. од III. Стечајног Закона, различно право повериоочево остаје и после отварања стечаја над дужниковом имовином, ако је забрана захтевана пре поменутог рока. (Одлука I грађ. већа од 30. децембра 1936. г. Рев. 1684|36).

Тужилачка страна претставила је, да је по њеном тражењу Срески суд за град Београд решењем својим од 5. децембра 1934. год. одобрио забрану на покретност њеног дужника М. М. за обезбеду 170.000 динара дуга са интересом и трошковима. Ову забрану извршна власт удејствовала је и извршен попис робе дужникове тек 18. фебруара 1935. год. Закључком Трговачког суда у Београду од 18. априла 1935. год. отворен је стечај над имовином дужника М. М. Како управитељ стечајне масе, и заинтересовани веровници поред осталог, нису тужилачкој страни признали различно право ни на овим пописаним стварима зато што је обезбеђење стечено у критичном периоду од шездесет дана пре отварања стечаја над дужниковом имовином; то је решењем Трговачког суда упућена на парницу противу стечајне масе за утврђивање различног права. Зато је тражила пресуду, којом се туженом признаје поменуто различно право на пописаним стварима. Тужена страна у одговору на тужбу навела је, да тужилац није стекао различно право пошто је попис извршен у времену од шездесет дана пред отварање стечаја, према чему он са својом тражибом долази у остале редове повериоца а не у обезбеђење.

Трговачки суд пресудом од 28. априла 1936. год. По 354|36—4 одбио је тужбени захтев, налазећи да тужилачка страна нема различно право, јер по § 11. од III. Стечајног Закона, услед отварања стечаја престају важити различна права стечена тек извршењем ради намерења или обезбеђења у време последњих шездесет дана пре отварања стечаја. Решењем о забрани од 5-III-1934. г. тужилац је у смислу § 306. Грађ. Зак. добио само правни основ за стицање залога а саму залогу је стекао тек извршеним пописом — § 307. Грађ. Зак., јер по овом законском пропису за прибављање залога на покретним стварима тражи се предаја истих повериоцима а у конкретном случају, пошто је у питању принудна залога, потребан је попис узабрањених ствари од стране извршне власти и њихова предаја одређеном староцу. Тужилац је међутим стекао залог у критичном периоду од шездесет дана, јер је у том времену извршен попис дужникове покретности по поменутом решењу о забрани. Београдски апелациони суд пресудом од 9-X-1936 г. Пл. — 2041|36 потврдио је пресуду Трговачког суда нашавши, да су позивни разлози тужилачке стране неосновани, како са разлога, изнетих у побијаној пресуди Трговачког суда, тако и стога, што се забрана, одобрена решењем Среског суда за град Београд од 5-XII-1934. год., на основу које тужилачка страна захтева утврђење различног права, има сматрати као извршена у критичном времену од 60 дана пре отварања стечаја. Ово с тога, што се, по нахођењу Апелационог суда, пропис § 11. Стечајног закона има тако тумачити, да различна права настају на дан удејствовања обезбеђења а не даном донете судске одлуке о одобреном обезбеђењу.

По изјављеној ревизији тужилачке стране Касациони суд преиначио је пресуду Апелационог, као позивног суда и пресудом својом од 30-XII-1936. г. Рев. 1684|36 признао тужиоцу различно право на покретности стечајне масе пок. М. М. пописаној по забрани, одобреној решењем Среског суда за град Београд од 5-XII-1934. г. са следећих разлога:

Погрешно је правно схватање позивног суда, да поверилац по забрани која је тражена и одобрена пре критичног периода од шездесет дана, није у смислу § 11. од III. Стечајног закона стекао различно право само зато што је забрана удејствована у том критичном року. При доношењу своје пресуде, позивни суд је требао да има у виду прописе старог Грађанског судског поступка пошто нов Закон о извршењу и обезбеђењу још није ступио на снагу, а на име, да има у виду §§ 381. и 469. Грађ. суд. пост., у којима се повлачи разлика између залога, стечене по забрани и залога кодписа за извршење пресуде. По § 381. Гр. с. п. ранг залога по забрани, ако се парница добије, одређује се по дану, кад је захтевано обезбеђење а кодписа за извршење пресуде залога се стиче тек извршеним пописом. — §§ 306. и 307. Грађ. зак. за пуноважност заложног права по забрани, поред решења о одобреној судској забрани, потребно је, да се забрана удејствује, односно да се изврши и попис по истој — §§ 466. у вези §§ 403., 404. и 406. Гр. с. п. Али попис по забрани у смислу § 381. Гр. с. п. има ретроактивно дејство, јер се њен рок рачуна по дану

кад је забрана захтевана, те и њена снага и дејство почињу од тога дана а не од дана извршеног пописа. Према томе, кад су у питању различна права по одобреним забранама, за почетак критичног рока из § 11. ст. III. Стечајног закона треба узети дан, кад је захтевано обезбеђење, ако је исто судским решењем одобрено а не дан њеног удејствовања. Како је у конкретном случају забрана, стављена решењем Среског суда за грађ Београд Бр. 1137/234. на покретност пок. М. М. захтевана и одобрена пре критичног рока од 60 дана, предвиђеног у § 11. Стеч. Зак., то је, с обзиром, да је од дана донетог судског решења — 5-XII-1934. год. те до дана отворена стечаја — 18. априла 1935. г. прошло више од 60 дана и различно право тужиоца по тој забрани пуноважно.

Одлука I. грађ. већа од 30-XII-1936. г. Рев. 1:684/36.

У „Браничу“ за септембар 1935. г. саопштили смо једну одлуку. Опште, седнице Касационог суда, којом је такође расправљено питање различног права на покретности дужниковој који је под стечајем. Тај је случај друкчији од овога. Поверилац је захтевао забрану на имовину дужникову пре критичног рока од шездесет дана, предвиђеног у § 11. од III Стечајног Закона али извршна власт ту забрану није удејствовала т. ј. није извршила попис ни до дана отвореног стечаја над дужниковом имовином. У тој одлуци Касациони суд је стао на гледиште, да се различно право има ценити по § 381. Грађ. с. п. с обзиром и на § 469. истог закона. Како пак забрана повериочева није никако удејствована од стране извршне власти, то није ни могло доћи до примене § 381. поменутог закона, по коме поверилац стиче Залогу од дана тражења забране код суда. Пописом дужникове покретности, на коју је одобрена забрана, — §§ 403. и 404. трађ. суд. пост.—индивидуалишу се узабрањене ствари, залога постаје дефини-Гивна, али за разлику од вољне залоге, о којој је реч у § 307. Грађ. зак., она по § 381. Грађ. суд. пост. добија свој рок, у односу на трећа лица, од дана кад је захтевана код суда. Законодавац дакле овим прописом даје јој ретроактивно дејство, сматрајући, да она постоји не од дана извршеног пописа, већ од дана тражења код суда. Кад забрана није никако удејствована онда о њеном разлогу не може ни бити говора. Следствено, у таквом случају не може наћи своју примену ни § 11. од III. Стечајног закона, по коме различно право, стечено извршењем ради обезбеђења у време последњих шездесет дана пре отварања стечаја, престају важити отварањем стечаја, пошто такво право није пре стечаја ни постојало, па не може ни бити речи о његовом престанку.

У овом пак спору поверилац је тражио забрану и она је одобрена од стране суда пре критичног рока из § 11. Стеч. зак. али је иста удејствована у току тога рока. По нахођењу Апелационог суда у разлозима његове пресуде. наведени законски пропис има се тако тумачити, да различна права настају на дан удејствовања обезбеђења а не даном донете судске одлуке о одобреном обезбеђењу. Таква се ситуација не може примити. Истина је да без судске одлуке и пописа дужникових ствари по тој одлуци нема принудне залоге али ни један од та два момента нису релевантни у погледу ранга исте према осталим повериоцима, т. ј. у погледу питања, од када поверилац по забрани стиче заложно (различно) право. За то је меридаван пропис § 381. Грађ. суд. пост. Овим прописом дакле учињен је изузетак од општег правила, постављеног у § 307. Грађ. зак. по коме је покретна ствар тек онда у залози, кад је предана. Код принудне залоге, као што је судска забрана, предаје (пописа) мора бити, само је она без утицаја на моменат постанка повериочевог права, без обзира да ли је попис по тој забрани извршен пре или у току критичног рока из § 11. од III. Стечајног закона. Према томе у овом случају, који је расправљен предљом одлуком Касационог суда различно право тужиочево на узабрањеним стварима дужниковим, није престало отварањем стечаја над дужниковом имовином, с обзиром на § 381. Грађ. суд. пост.

Са наведеног, мислимо, да се у примени § 11. од III. Стеч. зак. у погледу различног права стеченог судском забраном могу појавити ови случајеви: 1. Забрана је захтевана и одобрена пре рока од шездесет дана из поменутог прописа а удејствована је пре или у току тога рока; 2. Забрана је захтевана и одобрена пре реченог рока али до дана отварања стечаја није удејствована. т. ј. није извршен попис по истој. 3. Забрана је тражена и одобрена и удејствована у току тога рока. У првом случају повериочево различно право остаће и после отварања стечаја над дужниковом имовином, у случају под 2., различно право није никако

постало, па не може бити говора ни о његовом престанку а у трећем случају различно право поверљиво отварањем стечаја престаје да важи. Све ово, наравно, док пропис § 381. српског Грађ. суд. поступ. према чл 7. Уводног Закона за Стечајни Закон буде на снази.

Тих. М. Ивановић
секретар Касационог суда.

Из Адвокатске Коморе

ЗАПИСНИК

IX седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 21. јануара 1937. год. у 18 часова у Београду.

Присутни: Претседник Владимир Симић, заменик претседника Милан Живадиновић, чланови Одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олип, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Димитрије Крчевинац, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић и Милош Царевећ.

Извинили се због недоласка чланови Одбора: Љубомир Трандафиловић, Милорад Павловић и Др. Младен Жујовић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и саопштава, да је коморин часопис Бранич Бр. 12-свеска за децембар 1936. год. забрањен од стране Државног тужиоца за град Београд. Комора је о томе примила и решење КПС. 213/37. од 14. I. 1937. год. из кога се види, да је на основу чл. 19 тач. 5 и 7 Зак. о штампи и чл. 4 Зак. о заштити јавне безбедности и поретка у држави у вези чл. 5 истог закона забрањена продаја и растурање „Бранича“ бр. 12 за децембар 1936. г. и наређено на основу чл. 24 Зак. о штампи узашћење узабрањенога броја. Ова забрана односи се на чланак г. Др. Ивана Рибара, члана нашег Одбора, под насловом „Конкордат“, који је чланак на седници Одбора од 30. XII. 1936. год. прихваћен као реферат о пројекту Конкордата и као мишљење Одбора по овом пројекту у смислу § 43. тач. 3. Зак. о адвокатима.

Противу овога решења по Закону о штампи није допуштена жалба.

Претседник Симић констатује, да је оваква одлука надлежних власти неразумљива, јер у напису о коме је реч уопште нема ни помена о изазивању нетрпељивости између признатих вероисповести, а још мање испољавања расположења против државних власти ма у коме виду. Када се има при томе на уму, да је Комора законом овлашћена да искаже своје мишљење о пројектима Закона и уредаба, онда је јасно, да је акт ове забране арбитраран акт, који нема никакве везе са земаљским законима. Шта више тиме је извршена злоупотреба власти путем неправилне примене закона, а ствара се једновремено утисак, обрнут ономе, који жели забрана да постигне, да се у пројекту Конкордата налазе одредбе, које јавност не треба ни да сазна ни да о њима искаже своје мишљење.

Услед ове забране ми нисмо претрпели материјалну штету јер је Бранич био већ испослат претплатницима и г. г. адвокатима, те нема потребе да се подноси тужба суду за накнаду услед овог незаконитог поступка власти, већ нам остаје да само протестујемо противу таквога поступка.

Одбор прихвата овај протест.

Реч добија секретар Драгомир Ивковић, који реферирше по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

Одобрава се Др. Данилу Грегорићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Одобрава се Др. Саву Стругару упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Одобрава се Милораду Токмаковићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Брише се из именика адвоката Новица Шаулић, адв. из Београда под 14 јануаром 1937. год. пошто се адвокатуре одрекао, а за преузиматеља канцеларије именује се Др. Радоје Вукчевић, адв. из Београда.

Одобрава се Владимиру Поповићу, адв. из Богатића, пресељење у Крупањ, које пресељење може извршити олмах, пошто је за преузиматеља канцеларије именован Витомир Васић, адв. из Богатића.

Одобрава се Блажу Лапичићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Николе Радовића у Београду.

Одобрава се Милану Кривачићу упис у именик адв. приправника на вежби код Милорада Лозанића, адв. у Чачку.

Одобрава се Николи Поповићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Боре Л. Поповића у Београду.

Одобрава се Милошу Р. Олавићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Арсенија Стаменковића у Београду.

Одобрава се Радмилу М. Лукићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Аркадија Милетића у Београду.

Одобрава се Миодрагу Вучковићу упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Јована Л. Јовића у Београду.

Одобрава Војиславу Ерићу, адв. приправнику из Београда, прелаз из канцеларије Милана Цвијановића у канцеларију Војислава Милошевића, адв. у Београду ради продужења приправничке вежбе.

Одобрава се Душану Илићу, адв. приправнику из Краљева, прелаз из канцеларије Саве Аћимовића у канцеларију Владимира Радичевића, адв. у Краљеву, ради продужења приправничке вежбе.

Брише се из именика адв. приправника Милован Вукотић под 13. јануаром 1937. год. због ступања у државну службу.

Брише се из именика адв. приправника Милан Аранђеловић под 5. јануаром 1937. год. због ступања у државну службу.

Решено је, да претседништво одреди чланове и заменике за пореске одборе у Београду.

Прима се на знање извештај Окр. суда за град Београд поводом преставке Коморине Бр, 2717. од 4. XII. 1936. а која се односи на тучу Димитрија Јовановића у кривичној полицији (клиенат Миодрага Поповића из Београда).

Реч добија секретар Лука Пешић, који реферире по предметима из свога делокруга, па се доноси одлуке по тужбама против адвоката, које се по Закону о адвокатима не могу обављивати.

Решено је, да се Мин. правде упуту претставка поводом примене § 20. Зак. о извршењу и обезбеђењу, а у смислу претставке члана Одбора Др. Радоја Вукчевића.

Заменик претседника Милан Живадиновић извештава, да му је претседник Окр. суда за град Београд г. Филиповић саопштио, да је излао наређење, да суд у будуће не потврђује приправничку вежбу после 12. VII. 1929. год.

Др. Вукчевић саопштава одбору да и у Окр. суду за град Београд постоји нека наредба о ограничењу пријема адвоката. Претседник Симић прима на себе да извиди каква је то наредба.

Решено је да се од Крушевачког суда тражи извештај да ли Милан Симић има канцеларију у Крушевцу.

Како је дневни ред седнице исцрпљен, то претседник Симић исту закључује у 20 часова.

Записник је прочитан и примљен.

Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара.

ЗАПИСНИК

X седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 3. фебруара 1937. год. у 18 часова у Београду

Присутни: Заменик претседника Милан Живадиновић, чланови Одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Јанко Олић, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Димитрије Крчевинац, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић и Др. Младен Жујовић.

Извинили се чланови Одбора Љубомир Трандафиловић, Др. Миленко Стојић и Милош Царевић.

Претседник Владимир Симић известио је, да ће на седницу доћи нешто доцније.

Заменик претседника Милан Живадиновић отвара седницу у 18 часова и даје реч секретару Драгомиру Ивковићу који реферише по предметима из свога делокруга па се доносе ове одлуке:

Одобрава се Божидару Стојковићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Брише се из именика адвоката Милић Милићевић из Београда под 29. јануаром 1937. год. пошто се адвокатуре одрекао, а за преузиматеља канцеларије именује му се Јован Прендић адвокат из Београда.

Одобрава се Миливоју Ристићу упис у именик адв. приправника на вежби код Радована Јеленића, адвоката у Београду.

Одобрава се Боривоју Познићу упис у именик адв. приправника на вежби код Борђа Пуића, адв. у Београду.

Одобрава се Радославу Тешићу упис у именик адв. приправника на вежби код Милана Поповића, адв. у Београду.

Одобрава се Радосу Стаменков ћу упис у именик адв. приправника на вежби код Арсенија Стаменковића, адв. у Београду.

Одобрава се Ани Божић прелаз из канцеларије Др. Вјекослава Кисовца у канцеларију Војина Војиновића, адв. у Београду, ради продужења приправничке вежбе.

Брише се из именика адв. приправника Војислав Матић из Јагодине под 10. августом 1936. год. по одјави принципала.

Одобрава се Војиславу Матићу упис у именик адв. приправника на вежби код Гвоздена Џелатовића, адв. у Јагодини, с тим да доплати још 100.— динара за уписнину.

Одобрава се Ибрахиму Мухамедагићу, адв. приправнику из Београда, прелаз из канцеларије Милана Цвијановића у канцеларију Војина Гавровића, адв. у Београду, ради продужења приправничке вежбе.

На седницу долази претседник Владимир Симић и одмах прима даље вођење седнице.

По реферату секретара Ивковића доносе се даље ове одлуке:

Брише се из именика адв. приправника Душан Симоновић под 5. јануаром 1937. год. због ступања у државну службу.

Брише се из именика адв. приправника Иво Бутијер под 5. јануаром 1937. год. због ступања у државну службу.

Акт Адвокатске Коморе у Загребу Бр. 157/37. и акт Бр. 205/37 Новосадске Коморе који се односе на уредбу о заштити земљорадника, решено је да се предаду члану одбора Др. Ивану Рибару на реферат.

По молби Др. Борђа Миликића за упис у именик адвоката решено је, да се позове Радован Јеленић, адв. из Београда да се прецизно изјасни до кога је времена Др. Миликић био на вежби у његовој канцеларији после конституисања Коморе.

Реч добија секретар Лука Пешић која реферише по тужбама против адвоката, па се доносе одлуке које се по Закону о адвокатима не могу објављивати.

Претседник Симић упознаје чланове Одбора са питањем одобрења измена пословника, наводећи да су извршене и последње радње у споразуму са начелником законодав од одељења Министарства правде како би измене у току идуће недеље могле бити одобрене.

Члан одбора Сима Алкалај реферише по предмету Бр. 186/37., који се односи на тумачење уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова у питању повраћаја мираза, истакнутом од стране Рад. Марковића и Д. Димитријевића, адвоката из Пожаревца па је решено да се од Госполина Министра правде изиште аутентично тумачење.

Како је дневни ред исцрпљен, то претседник Симић закључује седницу у 20 часова.

Записник је прочитан и примљен.

Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Пензионни фонд Адвокатских комора у Београду, Скопљу и Подгорици

Позив на скупштину

На основу §§ 17 и 18 Правила Пензионог фонда Адвокатских комора у Београду, Скопљу и Подгорици из Београда, Управни одбор је решио: да се у Београду на дан 14. марта 1937. год. тачно у 9 часова пре подне одржи

РЕДОВНА СКУПШТИНА ПЕНЗИОНОГ ФОНДА

у згради Фонда — Дечанска ул. бр. 13/II са овим дневним редом:

- 1) Отварање скупштине, саопштење претседништва и предаја пуномоћија;
- 2) Избор 3 оверача записника;
- 3) Избор 3 бројача гласова;
- 4) Извештај Управног и Надзорног одбора о раду и давање разрешење;
- 5) Предлог предрачуна-буџета за 1937. год.
- 6) Предлог Управног одбора о измени и допуни Правила;
- 7) Избор претседника и 12 чланова Управног одбора; избор 7 чланова Надзорног одбора; избор 3 члана и толико заменика за Избрани суд;
- 8) Предлози у смислу § 18 тач. 8 Правила.

У случају да на ову скупштину не дође довољан број чланова, онда ће се друга скупштина одржати на дан 21. марта 1937. год. у 9 часова пре подне у означеној згради, па ма колико било присутних чланова Фонда, према § 19 Правила.

Број 52

8. фебруара 1937. год.
Београд.

Секретар,

Јован М. Велимировић, с. р.

Претседник,

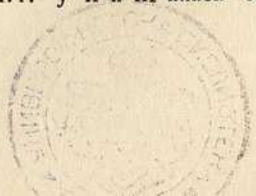
Никола Распоповић, с. р.

Н. З.

Министар Саобраћаја решењем својим МСБр. 2522/37 одобрио је члановима Фонда за пут на скупштину повластицу у пола цене на свима државним железницама.

Чланови Фонда који се желе користити овом повластицом купине на полазној жељез. станици целу карту и жељ. легитимацију О Бр. К. 13 а купљена цела карта важиће им за повратак бесплатно уз потврду претседништва скупштине на пом. легитимацији, да су били на скупштини.

Ова повластица важи од 11 до 17 марта т.г. у II и III класи брзих и путничких возова.

ПРИКАЗИ

J. M. Péritch: Le droit yougoslave et la stérilisation, article paru dans le Bulletin trimestriel de la Société de Législation comparée No. 4 — octobre — décembre 1936. Paris 1936. Pp. 451 et suiv.

У овом интересантном чланку г. проф. *Перић* пре свега објашњава, да су стерилизација и вештачки побачај, изузев стриктно дозвољених случајева, по југословенском кривичном закону, забрањени у разним манифестацијама које би ишле за тим, да се умањи или уништи сексуални нагон или рађање. Разлог је у томе, што се жели, да људски род продужи своје постојање, јер је то и хришћанска идеологија. Само се писац чуди, да та иста хришћанска идеологија дозвољава индивидуални развој човечанства који иде за тим, да се што више људских јединки, војника, баци у ратни вртлог, а да би се то могло постићи, захтевају се породице и многобројна деца!

Све државе данас, не само да желе многобројне породице и децу, већ хоће, да они буду физички здрави, јер, кажу, само у здравом телу јесте дух здрав. Отуда се спорт развија под окриљем државе и дата му је превага над умним усавршавањем, и ако би по г. *Перићу* тачније било, да је здрав дух, здраво тело. Међутим, тај култ физичке снаге и развоја води државе ка култу силе уопште: као што у природи елементарна сила влада, тако је и по овом схватању и у односима грађана, физичка сила изнад свега.

Пре закона од 28. марта 1934. год. о борби против полних болести, југословенско законодавство није садржало прописе у еугеници. Само је душевна болест била разлог за забрану брака, што се објашњава пре свега разлозима правне природе: душевно оболело лице не може слободно да закључи један двостран правни акт који се назива браком. Такође, од душевно оболелих особа не може се очекивати здрав пород. Али, не треба заборавити, да према аустријском и српском грађанском закону душевна болест јесте само разлог за поништај брака ако то тражи други супруг који није душевно оболео. Тако схватање ових законодаваца објашњава се обзирима осећаја и самилости: здрав супруг из осећаја љубави и највишег начела етике не треба да напусти болесног супруга. Немачки и швајцарски грађ. зак. сматрају, да је душевна болест апсолутна препрека за закључење брака. Брак са душевно оболелим лицем јесте апсолутно непостојећи и не може се доцнијим поступцима ратификовати. Разлози су чисто правне природе: лице које није душевно здраво не може слободно изразити вољу за закључење брака, дакле, за један двострани правни акт.

Закон од 1934. год. о борби против полних болести јесте прави еугенички закон. Он наређује обавезан лекарски преглед вереника о стању полног здравља пре брака, док за вереницу тај услов не поставља. Међутим, закон је укинут уредбом од 11. априла 1935. год. коју је донео Министар соц. политике и нар. здравља на основу овлашћења из § 63. финансиског закона за 1934/35. год. Разлог је у главном за укидање овог закона изнет у томе, што вереник, не могавши добити уверење о полном здрављу, живи са вереницом ванбрачно, што закон није могао спречити. Г. *Перић* поставља оправдано питање, да ли се може овакав разлог узети за основ једног тако судбоносног акта извршне власти.

Тако, данас југословенско законодавство, изузимајући душевну болест и немоћност *impotentia coeundi* не познаје препреке за брак и тиме се удаљује од профилактоичног и еугеничног система у области брака.

На закључку, г. *Перић* поставља две идеологије: незнабожачку и хришћанску, око којих се у ствари окрећу сва питања која надахнују и деле људе у погледу сексуалних односа и брака. Незнабожачка идеологија иде за тим, да очува физичко и духовно здрав многобројни пород. Она везује човека за материју и земљу, за егоистички живот везан за јединку, породицу, нацију и ствара теорију расе и народности. Са незнабожачким и земаљским схватањем света, настаје вечита и безобзирна борба између појединаца и између народа. Хришћанска идеја о злу на земљи поставља веровање у онај други, нематеријални, духовни, бољи свет. Она се бори против свега онога што ствара сексуалне жеље, јер је то, по учењу Христовом, плод зла, дакле грех који треба да ишчезне.

Што пре тога зла нестане, утолико боље по људе. Најбоље је не родити се, јер се тако неће створити грех. „Ово схватање, које у очима човека умањује вредност земаљског живота, т.ј. вредност материје и материјала, чини човека мање егоистичним, издигне га ка алтруизму; оно је дакле гаранција за развој људи и народа у смислу братства и мира“.

Горња расправа г. *Перића* јесте сажето његово схватање, толико пута изра-

жено, о борби духа и материје у свету. Само, што нико пре њега није у овом домену ишао до краја. Нико није објаснио и схватио докле иде и чему води идеологија о свеомој материје и тела над духом. Може се и не прихватити мишљење г. *Перића*, нарочито у његовим крајњим консеквенцијама. Али му се мора признати гвоздена логика у резонувању против запостављања духа и духовне културе. Можда ће човечанство морати да доживи још један велики рат да утврди, да г. *Перић* није безразложно дигао глас против онога што фатално гура људе у рат. Тада ће сигурно и они, који данас прилично скептички примају извесна пишчева предвиђања увидети, да је г. *Перић* у крајњој линији имао право.

Др. Богољуб Јовановић: За другарство и задружна изградња станова. Београд, 1936. стр. 190. Издање пишчево.

Са горњим делом наш колега г. *Др. Богољуб Јовановић* промовисан је на Београдском правном факултету за доктора правних наука. Али, и пре овога рада, г. *Др. Јовановић* истакао се је у правној књижевности као стручњак у овој области права, бавећи се готово једини са успехом проблемима везаним за станове и њихову изградњу.

У уводу, писац расматра проблем становања са широке, социјалне основе. „Постоји један социјално-економски парадокс. Градска рента скаче баш зато што сиромашни слојеви становништва, привучени могућношћу зараде, коју не морају и наћи, плаве велике градове, побијајући тиме своју вредност. С друге стране, скок градске ренте у главном и пада на терет тих сиромашних слојева, пошто се гро популације једног града састоји из радног дела становништва тог града.“ (стр. 8.) Он осећа сву акутност овога проблема и хоће да га реши на најкориснији начин по заједницу.

Своја даља излагања писац је повезао у једну логичну целину. Најпре га занимају узроци оскудице станова у вези са приватном изградњом упоређени са задружном изградњом станова. Затим, последнице приватне изградње станова у циљу зараде, са катастрофалним резултатима основаним на статистичким подацима, вадржавају пишчеву пажњу. Пренасељеност јесте редовна појава код нас у веома малобројним и тесним — нехигијенским просторијама. Те поразне констатације могу се нарочито добро запазити у овако систематисаном делу. Наши социјални реформатори и хигијеничари могли би веома корисне закључке извести из пишчевих излагања у истини поразних за данашњи културни развитак човечанства. Дивља насеља преставаљају сву беду данашњице.

Ово хаотично стање у неколико отклања својом интервенцијом држава са самоуправним телима, о чему је г. *Др. Јовановић* дао кратак, критички осврт. Изложио је разна учења о интервенционизму. Пропратио је статистицима последнице ове интервенције и у главном се похвално о њој изразио, пошто интервенција своди на праву меру слободну утакмицу у изградњи станова. Та интервенција је у главном дала добре резултате судећи по резултатима постигнутим у више страних држава на којима се писац нарочито задржава.

Али, судећи по постигнутим резултатима, све то не задовољава писца. Он тражи друге могућности и у томе напору задружна изградња станова задржава његову нарочиту пажњу. Тај део његове тезе јесте најинтересантнији, најтоплији и најоригиналнији, јер он преставаља пишчеву крајњу идеју у решењу овог проблема, идеју, која није ни немогућа, ни неостварљива, и ако је за нас прилично нова. Силдно теориски обрађена, пишчева идеја развија се полако али са веома снагом преко разних задружних кредитних установа, да писца доведе на главну његову поставку, главно решење, на слободно другарство. То су веома топло написане стране и равнају се догми.

Међутим, писац није заслепљен идејом. Он тражи њено практично остварење и у томе погледу систем спратне својине и задружне кућне заједнице пружа му могућности, код нас недовољно познате, а сасвим изводљиве. Нарочито институција спратне својине, коју познају друга законодавства, чак и бугарско, треба да омогући приватној иницијативи, да удружена, приступи изградњи јевтиних и хигијенских станова, од којих ће појединци бити сопственици.

Веома брижљиво састављене статистике о развоју штедионице и задруга у Енглеској пружају нам несумњиво доказе о успеху задружне — колективне штедње.

У закључку, г. *Др. Јовановић* као одушевљени присталица задружног покрета, не може а да не констатује, да задружни покрет има за циљ, да спречи разне пљачке уведене од стране партиски искварених демократских система, желећи да приближи државу и грађане и омогући стварање њихове међусобне заједнице. За-

другарство јесте право решење станбеног питања, „као што је кооперативизам у осталом поредак коме идемо и чији што скорији долазак треба што више да поспешавамо у данашњем хаосу екстремног капитализма и социјализма, у све оштријој борби рада и капитала“.

Дело г. *Др. Јовановића* заслужује највећу пажњу. Оно је солидно замишљено и изведено. Писано са убеђењем, после зрелог размишљања и расчишћавања појмова, слободно, са до краја изложеном мисли, оно може да одушеви. Дело је и правна и социјална студија задругарства у вези са изградњом станова. Њиме ће се обогатити и правници и социјални радници. Оно сем тога, ако се пишеви закључци усвоје, може целом проблему изградње станова код нас, који је далеко од решења, дати други правац и пружити решење које неће уздрмати данашњу буржоаску структуру друштвену и погоршати односе између кућевласника и станара, јер је слободно задругарство отворено најпре и најшире баш оним најситнијим и најсљобивијим члановима друштва, да им се путем удруживања, у велике слободне заједнице, пружи оно што никад сами не би ни створили, ни имали. Задругарство је један од излаза из многих парадоксалних ситуација садашњице и сигурно једно од решења станбеног питања код нас, питања, које код нас постаје социјално у најширем смислу речи. У место да га решава улица, боље је да га решавају сами станари, удружени у слободне задруге. Такво добро решење овога тешког проблема пружа и горње изврсно дело нашег колеге г. *Др. Богољуба Јовановића*.

Правни живот, часопис за законодавство, јудикатуру и правну литературу. Оснивачи и чланови уређивачког одбора: *Стојан Јовановић*, *Др. Фердо Чулиновић* и *Др. Иво Машијевић*. Уредник *Др. Иво Машијевић*.

31. децембра 1936. год. изишао је последњи број овог часописа после свега једне године живота. У будуће *Правни животи* ће излазити као додатак *Правосуђа*, часописа који уређују исти уредници.

Разлози, који су уредници овог значајног часописа определили да га више не издају самостално и у оном обиму како су га замислили, свакако су озбиљни, али на растанку са *Правним животи* као самосталним часописом, дужни смо да кажемо, да веома жалимо што је овај часопис престао самостално да постоји, ма да је у његовим ступцима био представљен правни живот код нас у свима манифестацијама: законодавној, судској и научној. Кроз *Правни животи* прошли су најзначајнији прописи нашег законодавства, регистрована су упуства, расписи и наређења за судске и управне власти, пробране судске одлуке, правна литература означена у приказу или у изводу, а забележене су и друге манифестације нашег правног живота, учињена саопштења нашим правницима, итд.

Утеха нам је само што *Правосуђе* већ од јануарске свеске пушта као свој прилог и *Правни животи* у нешто мањем обиму али са намером да продужи рад исто онако како је *Правни животи* првобитно замишљен.

И поред тешких издавачких прилика надамо се да ће напор уредника *Правосуђа* бити правилно оцењен од правника и да они неће дозволити да *Правни животи* престане сасвим излазити, јер би то била велика штета.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*.

Садржај Бр. 1. Књ. XXXIV, за јануар 1937. год.:

Чланци: *Др. Перо Слијепчевић*: Херман Вендел; *Сергије Троицки*: Цариградска црква као фактор аутокефалије; *Др. Јован Савковић*: Поступак у споровима који проистичу из закупних уговора; *Др. Миливоје Ч. Марковић*: Злоупотреба права у грађанском парничном поступку. — Правна политика; *Др. Милан Ф. Бартош*: Међупокрајински сукоб закона о наслеђу. — Хронике: Административна од *Љубомира Радовановића*; Судска од *Др. Адама П. Лазаревића*, *Милана*

Ж. Живадиновића, Јована Д. Смиљанића, Милорада М. Јовановића и Владимира Тимошкина. — Итд.

Економист, мјесечник за савремена економска и социјална питања. Уредник: *Др. Мирко Ламер*.

Садржај Бр. 1. Год. III. за јануар 1937. год.:

Чланци: *Dr. James H. Wellard*: Класне посебности енглеског друштва; *Др. Борислав Јордановић*: Успоредба раздужења пољопривреде у Румунској, Бугарској и Југославији; *Др. Тодор Н. Тодоровић*: Туризам као фактор наше привреде; *Др. Мирко Ламер*: Коњунктурно-политички постулати творбе кредита. — Итд.

Југословенски економист. Главни уредник *Др. Душан М. Паншић*.

Садржај Бр. 1. Год. II. за јануар 1937. год.:

Проф. *Др. Милан Тодоровић*: Обезбеђење валуте за извоз робе; *Ал. Вегнер*: Недостаци наше статистике; *Харачлија*: Проблем наше течевине. — Приредни и друштвени живот. — Преглед штампе. — Итд.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу. Уредници *Др. Едо Ловрић* и *Др. Иво Полишео*.

Садржај Бр. 1. Год. LXIII, за јануар 1937. год.:

Др. Мирослав Муха: Иноземни извршни наслови; *Др. Мирослав Шантек*: Преглед правних питања из кривичнога законика и кривичног поступка у тзв. осјечком процесу; *Др. Иво Политео*: Нека питања око издржавања жене по мужу; *Др. Пајо Јањанин*: Неколико ријечи о таксирању код мјесних судова; *Иван Калинков*: Је ли оптужба за дјело крађе или друго дјело против имовине ео *irso* ваљана и за дјела прикривања и јаковања из § 333. к.з.? *Др. Никша Шкарица*: О застари у нашем кривичном закону; *Др. Антун Дабиновић*: Прилози за проучавање постанка уговора године 1102. (пакта конвента) и трогирске дипломе. — Итд.

Правни преглед, орган Правничког друштва у Сомбору. Уредник *Др. Винко Жганец*.

Садржај Бр. 1. Год. III. за јануар 1937. год.:

Др. Александар Кречаревић: Да ли одговара својој сврси изборни суд пољопривредне берзе у Сомбору?; *Вукашин Савић*: Наплата таксе за обзнану дражбе непокретнина; *Др. Александар Столишић*: Казнена власт уредбодавца. — Итд.

Садржај Бр. 2. Год. III. за фебруар 1937. год.:

Указ о амнестији; *Др. В. Жганец*: Порез на ренте и отпис земљорадничких дугова; *Др. Андрија Шуц*: Могу ли се у оправдању призива нападати у изјави призива ненападнуте тачке пресуде и повреде закона?; *Др. Мирко Гутман*: Сме ли лекар да лаже? — Итд.

Правосуђе, часопис за судску праксу. Уредник *Стојан Јовановић*. Властници и оснивачи: *Др. Фердо Чулиновић*, *Др. Иво Машјевић* и *Стојан Јовановић*.

Садржај Бр. 1. Год. VI. за јануар 1937. год.:

Грађанско право: *Др. Чед. Марковић*: Предоснова Грађ. законика; *Лаза Урошевић*; Предоснова Грађ. законика за Краљевину Југославију; *Лаза Урошевић*: Клаузула „*Rebus sic stantibus*“; *Др. Еуген Сладовић*: Правна регулација обвезатног осигурања законске дужности јамства за моторна возила; *Др. Иво Матијевић*: О извршењу одлука Државног савета; *Др. Стојан Јеремић*: Забрана отуђења и оптерећења као запрека стицању права трећих особа; *Хамдија Азабагић*; Правна нарав оштете за бивше кметовске шуме и шикаре у Босни и Херцеговини; *Јован Н. Ђурчија*: Једна празнина у прописима о надлежности гр. п. п. — Кривично право: *Александар Маклецов*: Проблем криминалне политике. — Итд. — Додатак: *Правни живот*, часопис за судску праксу и законодавство. Бр. 1. Год. II.

Полиција, часопис за политичко-управну, полицијску, судску и самоуправну праксу. Власник и уредник *Васа Лазаревић*.

Садржај Бр. 1.-2. Год. XXIV, за јануар 1937. год.:

Чланци и расправе: Нашим претплатницима од Уредништва; Судско-медицинска хистологија у криминалистички од *Др. Миодрага Бујића*; О међународној размени података о ранијој осуђиваности извршилаца кривичних дела од *Др.*

Бор. Д. Петровића; Са нових грана социјалне полиције од Р. Гавриловића; Ратни комунизам — неп — пјатилетке од Ђуре Сарапе; Спорови из радних односа по новом закону о радњама од Др. Јосипа Брусића. — Пракса. — Итд.

Словенски правник, гласило Друштва „Правника“ у Љубљани. Уредник Др. Рудолф Сајовиц.

Бр. 1.-2. Год. LI, фебруара 1937. год.:

Др. Јуриј Штемпихар: Погодбене препеведи од својитве — обременитве; Др. Владимир К. Гросман: Кредитне ин кавцијске хипотеке; Др. Виктор Коросец: Некај припомб к осебному законскому праву по начрту за нови југ. одз. — Итд.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у С л у ж б е н и м н о в и н а м а од 21. до 25. јануара 1937. г.

Бр. 16.-IV, од 23. јануара 1937. год.:

11) Уредба о сузбијању кријумчарења вештачких сладива. — 12) Уредба о оснивању јавнобележничке коморе у подручју Апелационог суда у Загребу. — 13) Уредба о оснивању два јавнобележничка места са седиштем у Загребу. — 14) Измена чл. 54. Правилника за извршење Закона о вину. — 15) Правилник о изменама и допунама Правилника о рачунској служби привредних грана судских затвора бр. 98256/35. — 16) Измена и допуна Правилника о одређивању и враћању кауција. — 17) Наређење о подношењу извештаја о постанку, променама и престанку обављања индустријских и занатских радњи. — 18) Измена чл. 14. Правилника о раду и надлежности Отсека за катастар и државна добра при финансијским дирекцијама.

Бр. 17.-V, од 25. јануара 1937. год.:

19) Правилник о удружењу слушалаца Државне музичке академије. — 20) Правилник о приватним лутријама, томболама и осталим играма на срећу. — 21) Наредба о изузимању из обавезе осигурања лица уопслених у надлештвима, установама и предузећима јавно-правних тела. — 22. Допунско тумачење Уредбе о снабдевању индустрије семенског уља уљавим семеном. — 23) Судски поништај обвезница у смислу Закона о судском ванпарничном поступку. — 24) Комисија за полагање државног стручног испита чиновничких приправника шумарске струке са факултетском спремом. — 25) Промене на путним прелазима. — 26) Исправке у Правилнику о изборима код братинских благајна.

НОВЕ КЊИГЕ

J. M. Péritch: La Réorganisation politique de l'État Yougoslave. Extrait de la Revue Mensuelle, Genève. Société d'Impression, Genève 1937, p. p. 8.

Владимир Св. Симић: Судија између закона и живота. Предавање одржано на циклусу предавања Друштва за правну философију и социологију на Коларчевом народном универзитету у Београду дана 6.-III. 1936. год. Засебно оштампано у Б р а н и ч а за јануар 1937. Београд, 1937, стр. 26.

Стојан Јовановић: За корените реформе нашега правосуђа. Посебни отисак из Правосуђа бр. 1. за 1937. год. Београд, 1937, стр. 15.

Ненад Ђорђевић: Закони, Уредбе и остали прописи Краљевине Југославије, издани од 1. децембра 1918. до 31. децембра 1936.-II. издање. — Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. Београд, 1937, стр. 412.

Божидар С. Прошић и Властимир Ј. Лучић: Одлуке Државног Савета 1933.—1935, Београд, 1937, стр. 750. Издање Француско-српске књијаре А. М. Поповића у Београду.

Др. Матија Велић: Збирка канонских прописа о браку. Загреб, 1937, стр. 468. издање пишчево. (Латиницом) — Адвокати и нови Напутак за брачне парнице. — Прештампано из „Одвјетника“ бр. 1. за 1937. год. стр. 16.

Rudolf Pollak: Ein Beitrag zur jugoslawischen Zivilprozessordnung. Sonderabdruck aus der Festschrift für Maurović zu seinem sechzigsten Geburtstag. Druck der Jugoslovanska Tiskarna, Ljubljana, 1935. s. 49.

www.knjsk.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
Dr. Hans Spirt: Das jugoslawische Zivilprozess und Exekutionsrecht. Ein Beitrag zur Beurteilung der neuesten Gesetzgebung in Jugoslawien. Sonderabdruck aus der Festschrift für Dolenc, Krek, Kušej und Škerlj zu ihrem sechzigsten Geburtstage. Druck der Jugoslovanska Tiskarna, Ljubljana, 1936. s. 121.

Dr. Danilo Gregorić: Ekonomska i socijalna politika nacionalnoga socijalizma i njene doktrinarne osnove. Doktorska rasprava, branjena na dan 20. maja 1936. god. Izdanje piščevo. Str. 331.
